

УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕРКОВНИЙ ВІСНИК

ПОУЩЕННЯ ЦЕРКВА

№ 2 (35) 2023

БЕРЕЗЕНЬ-КВІТЕНЬ

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

ЗМІСТ

1. ЗМІСТ
2. ПАСХАЛЬНЕ ПОСЛАННЯ ПРЕДСТОЯТЕЛЯ

6. СВЯЩЕННИЙ СИНОД
8. ОФІЦІЙНІ ЗАЯВИ І ЗВЕРНЕННЯ

24. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ПАСТИРСЬКОГО СЛУЖІННЯ
- ВЕЛИКДЕНЬ НА УКРАЇНСЬКОМУ ФРОНТІ

32. КОЛОНКА ПРОТОІЄРЕЯ
БОГДАНА ГУЛЯМОВА
- СВІТЛО ІЗ ГРОБУ

34. КИЇВСЬКІ СВЯТИТЕЛІ
МИТРОПОЛИТ КИЇВСЬКИЙ,
ГАЛИЦЬКИЙ І ВСІЄЇ РУСИ
МИСАЇЛ ПСТРУЧ (1476 – 1480)

92. ДУХОВНА БЕСІДА
ЦВІТ ЖІНОЦТВА

ПРО РЕДАКЦІЮ ЖУРНАЛУ

Журнал «Український церковний вісник Помісна Церква» – офіційне видання Київської Митрополії Української Православної Церкви (Православної Церкви України).

Видається з благословення Митрополита Київського і всієї України Епіфанія.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:
протоієрей Іван Сидор

Голова редакційної ради:
протоієрей Богдан Гулямов

Літературний редактор:
священник Орест Жигало

Фото: протодиякон Андрій Сидор

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
вул. Трьохсвятительська, 8
м. Київ, 01001

Телефон: (044) 278-41-45
E-mail: info@pomisna.info
Сайт: www.pomisna.info

Свідectво про реєстрацію:
КВ 24310-14150Р від 10.02 2020

© Засновано
16 вересня 2019 року
№ 2 (35), березень-квітень 2023 р.

Редакція не завжди поділяє позицію авторів. За достовірність фактів відповідають автори. Застерігаємо за собою право скорочувати матеріали. Деякі світлинки в журналі взяті з відкритих джерел у мережі Інтернет. При використанні матеріалів, опублікованих в журналі, посилання на журнал «Помісна Церква» обов'язкове.

На обкладинці – після Літургії у трапезному храмі Києво-Печерської лаври Блаженніший Митрополит Епіфаній освятив принесені вірянами віття пальми і верби (9 квітня 2023 р.).

ПАСХАЛЬНЕ ПОСЛАННЯ МИТРОПОЛИТА КИЇВСЬКОГО І ВСІЄЇ УКРАЇНИ ЕПІФАНІЯ

Преосвященним архіпастирям,
боголюбивим пастирям, чесному
чернецтву та всім православним
вірним України

Знову лунають ці радісні та життєстверджувальні слова як продовження ангельської звістки, яку вперше почули на світанку жінки-мироносиці біля порожнього гробу Господнього: «Чого шукаєте Живого між мертвими? Нема Його тут, Він воскрес» (Лк. 24: 5-6).

Три дні тому з плачем, болем у душі та страшною скорботою вони супроводжували поховання розіп'ятого на хресті та померлого Господа Ісуса Христа. Вони бачили великий камінь, привалений до дверей гробниці. Поспішали жінки-мироносиці рано-вранці у перший після суботи день власне для того, щоб виконати свій обов'язок перед померлим – намастити, за

звичаєм юдейським, пахощами тіло спочилого на віки. Але камінь вони знаходять відваленим, гробницю – порожньою, замість сторожі людської їх зустрічають ангели небесні, замість скорботи їхні серця наповнюються радістю та надією.

Сталося все це майже дві тисячі років тому, але знову і знову ми згадуємо воскресіння Христове, з року в рік ми з особливою урочистістю прославляємо цю подію для того, щоб надихнутися цими радістю й надією. Символічно, що, за церковним звичаєм, богослужіння з нагоди Пасхи розпочинаються в час, коли навколо панує ще нічна темрява, а завершуються тоді, коли вже сходить сонце. Передую нашій нинішній урочистості Великий піст, який розпочинається ще в дні зимового сну природи, а завершується тоді, коли вона оживає весняним оновленням, символом чого для нас стають віття Вербної неділі, з якими ми святкуємо Вхід Господній до Єрусалима. Все це нагадує нам

про перехід від темряви до світла, від смерті – до життя, від плачу та скорботи – до радості, від тимчасового існування в світі цьому – до вічного блаженного життя у віці майбутньому.

Воскресіння Христове – поворотний момент всієї людської історії. Від початку, коли через гріхопадіння прабатьків Адама і Єви смерть увійшла в наше буття, прагнення перемоги над нею, її подолання супроводжувало людство. Невідворотність смерті була фактом, відомим для усіх, але так само всі відчували її протиприродність, неправильність. Адже Бог створив людину не для смерті, що завершить кілька десятиліть існування в турботах і скорботі, але для життя вічного. Отже, сам факт смертності глибоко суперечить нашій природі, і ми, коли стикаємося з нею, це особливо відчуваємо. Сум, плач, біль розлуки, горе втрати – все це ознаки протиприродності смерті для людини.

Саме тому віддавна людство шукало й продовжує шукати способів подолання смерті. Жертвоприношення ідолам та магічні ритуали, особливі поховальні обряди, намагання всіляко зберегти тіло чи, навпаки, якнайшвидше розвіяти прах його залишків, встановлення пам'ятних знаків і будівництво споруд, які існуватимуть упродовж століть, нагадуючи про будівничих, – усе це мало на меті дати відчуття вічності та надію на неї тоді, коли смерть прийшла і забрала нову жертву.

Жодні обряди та заклинання, жодні людські зусилля не здатні повернути мертвого до життя. Для цього потрібна сила і влада божественна, які є лише у нашого Творця. Щоб подолати смерть, Син Божий втілюється, єднає у Своїй Божественній Особі дві природи, істинний Бог

стає також істинною Людиною, аби не одного чи декількох і лише на певний час врятувати від смерті, але щоб зруйнувати саму її основу, позбавити її тиранічного панування над усім людством і відкрити двері для життя вічного для всіх. Нині з такою урочистістю й піднесенням ми відзначаємо не лише воскресіння Христове як історичну подію повернення до життя Спасителя, Якого злоба людська розіп'яла на хресті, а ми святкуємо самої смерті умиртвлення, ми прославляємо руйнування воріт пекла та знищення вічних кайданів. Христос воскресає не просто як людина, що була мертвою і чудесно повернулася до життя, подібно до Лазаря Чотириденного, а Він воскресає як родоначальник оновленого людства – безсмертного і вічного. Людства, над яким смерть не має влади, людства, яке не зв'язане кайданами пекельними і яке не приречене до вічного страждання в темряві зла.

Ще ніч триває, але день наблизився. Ще навколишня природа зв'язана сном, але вже пробуджується вона, являючи радість оновленого життя. Ще горе та страждання наповнюють наше буття, і смерть кожного дня забирає від нас нові жертви, але воскресіння Христове дає нам упевненість у тому, що розлука з померлими – явище тимчасове, і настане час, коли ті, хто в гробах, оживуть для вічності.

Усвідомлення цього, віра в перемогу життя допомагають нам боротися за правду і добро навіть тоді, коли боротьба ця надзвичайно важка і може здаватися безнадійною. Жінки-мироносиці втратили улюбленого Учителя, розіп'ятого на хресті та покладеного до гробу, але не втратили любові та надії, тому й почули радісну звістку про

воскресіння і сподобилися стати першими його проповідниками.

І ми як християни серед темряви віку цього не втрачаємо любові та надії. Ми чекаємо загального воскресіння померлих та сповідуємо, що Христос переміг смерть і дарував людству життя вічне. Водночас це спонукає нас усвідомлювати свою власну відповідальність, адже вічне життя буде не для всіх однаково. І лише від кожного особисто залежить, яку вічність ми оберемо: блаженну, призначену для праведників, до якої кличе нас Христос, чи страждання, призначені для диявола і слуг його.

Такі міркування завжди мають супроводжувати нас, дорогі брати і сестри, але з особливим відчуттям ми розмірковуємо про значення воскресіння Христового в цей час, коли український народ переживає наслідки війни, принесеної чужинцями до нашого дому. Страждання, руйнування, смерть – все це ворог приніс на нашу мирну землю, бажаючи повернути український народ до рабства, в якому тримав нас у попередні століття.

Сила зла є тимчасовою, а перемога правди і добра – вічні. В цьому нас переконує та утверджує воскресіння Христове, тому серед горя й страждань, серед болю та втрат ми нині святкуємо. Ми плачемо за нашими полеглими новітніми героями, за нашими звитяжними захисниками, які віддали життя на полі бою за свободу й незалежність України, за нас із вами та за майбутнє наступних поколінь українського народу, але плач наш заспокоюється впевненістю у воскресінні, коли наші герої за виняткову жертвну любов отримають нев'янучий вінець слави.

Сьогодні ми в молитвах згадуємо всіх постраждалих, поранених, вигнаних із рідного дому, всіх, хто святкує Великдень в умовах тимчасової окупації, у полоні, під владою ворога. Нехай радість Воскресіння Христового світлом надії на перемогу й відновлення осяє і вас у цей важкий час.

Ми з удячністю згадуємо нині тих, хто виявляє співстраждання, допомагає біженцям та всім, хто

має в чомусь якусь потребу. Ми вдячні всім нашим союзникам та людям доброї волі, адже завдяки їхній підтримці Україна успішно протистоїть російській агресії та продовжує боротьбу за свою власну свободу та за краще майбутнє для всього світу.

Від святинь Золотоверхого Києва до всіх куточків України та по цілому світу ми ширимо наші вітання зі Світлим Христовим Воскресінням та ділимося власною радістю з усіма.

Наші особливі вітання – захисникам України, звитяжним воїнам, які наближають нашу перемогу. Нехай Господь допомагає вам у боротьбі за правду та благословить перемогою! Вітаємо Президента України та всіх, хто у столиці й на місцях служить українському народу. Нехай ваша праця має успіх та принесе добрі плоди! Вітаю всіх вас, дорогі брати і сестри, та бажаю, щоб світло віри й надії в наших душах завжди підживлювалося від того духовного світла, яке побачили й відчули жінки-мироносиці в порожньому гробі, де ангели сповістили для них і для всього світу та на всі часи:

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Епіфаній,
Митрополит Київський і всієї України

Пасха Христова, 2023 рік,
м. Київ

ЗАСІДАННЯ СВЯЩЕННОГО СИНОДУ 28 БЕРЕЗНЯ 2023 РОКУ

У Синодальній залі Митрополичого дому – Резиденції Предстоятеля Православної Церкви при Михайлівському Золотоверхому кафедральному соборі 28 березня 2023 р. відбулося чергове засідання Священного Синоду Української Православної Церкви (Православної Церкви України). У засіданні взяли участь дев'ять членів Священного Синоду. Преосвященні митрополит Львівський Макарій, митрополит Переяславський і Вишневський Олександр та архієпископ Чернівецький і Кіцманський Онуфрій були відсутні з поважної причини.

На початку засідання Предстоятель привітав митрополита Вінницького і Брацлавського Романа з нагоди 70-ліття з дня народження. Згодом Священний Синод заслухав і взяв до відома звіт Блаженнішого Митрополита Епіфанія про

мирний візит до Олександрійського Патріархату 3 – 6 березня 2023 р. Синод висловив подяку Блаженнішому Папі і Патріарху Олександрійському і всієї Африки Феодору II, ієрархам та духовенству Олександрійського Патріархату, а також Посольству України у Єгипті за високий рівень організації та проведення мирного візиту Предстоятеля та делегації Православної Церкви України, відзначивши важливість поглиблення взаємодії Православної Церкви України з давнім апостольським Патріархатом Олександрії і всієї Африки.

У складі Тернопільської єпархії Православної Церкви України було утворено релігійну організацію «Почаївська Свято-Успенська Лавра Тернопільської єпархії Української Православної Церкви (Православної Церкви України)», священноархімандритом якої був затверджений

митрополит Тернопільський і Кременецький Нестор. Було також утворено монастирі у Дрогобицько-Самбірській та Чернігівській єпархіях з призначенням відповідних керівників. Було внесено зміни до статуту монастиря в Чернігівській єпархії у зв'язку зі зміною назви. Також було затверджено керівників чотирьох монастирів у Волинській єпархії. За поданням Синодальної Комісії з питань канонізації святих був приєднаний до лику святих Митрополит Київський, Галицький і всієї Малої Руси Рафаїл (Заборовський) (1676-1747 рр.).

З урахуванням технічних виправлень Синод благословив до видання і вжитку в Православній Церкві України другу частину Служебника, з вміщеними у ній послідуваннями служб Божественної літургії свт. Василя Великого, Ранішосвячених Дарів, благословення колива та літії за спочилими, а також видання Часослова у новій редакції перекладу 2023 року. Про це було ухвалене Рішення № 22 «Про надання благословення на видання другої частини Служебника і Часослова українською мовою (в редакції 2023 р.)».

До складу Синодальної Богословсько-літургічної комісії було включено священника Ореста Жигала, викладача літургії Київської православної богословської академії, клірика Київської єпархії. Священний Синод підтримав позицію Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія, викладену в його Зверненні до братії Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври та громадськості від 18 березня 2023 р. Синод закликав братію Лаври до єднання в лоні Помісної Української Православної Церкви на канонічних засадах, визначених рішеннями Об'єднавчого Собору 15 грудня 2018 р. та Патріаршим і Синодальним Томосом про автокефалію Православної Церкви України, врученим 6 січня 2019 р.

Підтримуючи державне рішення припинити дію договору, за яким структури Московського Патріархату в Україні дотепер користувалися частиною комплексу Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври, водночас Синод вважає за необхідне підкреслити важливість збереження в Лаврі чернечого життя та неперервності звершення богослужінь. У зв'язку з цим було підтверджено раніше спрямовані до Української держави прохання надати для чернечого життя, богослужбової та іншої релігійної діяльності релігійної організації «Свято-Успенська Києво-Печерська Лавра (чоловічий монастир) Української Православної Церкви (Православної Церкви України)» приміщення на території комплексу Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври.

Священний Синод прийняв Заяву, в якій підкреслив неприйнятність законопроекту № 9103 про інститут «реєстрованого партнерства» як такого, що суперечить природному Богом встановленому закону, порушує норми Конституції України щодо визначення шлюбу як союзу одного чоловіка і однієї жінки, несе загрозу для суспільної моралі, зокрема для морального і психологічного здоров'я дітей та їхнього права на виховання в сім'ї, створений на підставі шлюбу чоловіка і жінки, та погіршуватиме демографічну ситуацію в Україні.

Синод доручив Блаженнішому Митрополиту Київському і всієї України Епіфанію надіслати відповідні листи до Верховної Ради України, Президента України та Кабінету міністрів України. На цьому засіданні було завершено.

Від Секретаріату Священного Синоду

СЛОВО АРХІМАНДРИТА ЄФРЕМА (ХОМ'ЯКА) ПРИ НАРЕЧЕННІ ЙОГО У ЄПІСКОПА ВАСИЛЬКІВСЬКОГО, ВІКАРІЯ КИЇВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ

**Ваше Блаженство! Ваші
Високопреосвященства і Преосвященства!
Богомудрі архіпастирі, всечесна братіє,
отці співслужителі, улюблені у Христі
брати і сестри!**

У цей святий вечір, який промислом
Людинолюбного Бога вписаний в історію
людського буття, зі страхом, трепетом
і відповідальністю стою я тут, в цьому
небоподібному храмі святого архистратига Божого
Михайла, приймаючи обрання та визначення
Вашого Блаженства та Священного Синоду бути

мені єпископом Васильківським, вікарієм Київської
єпархії.

Преподобний Ісидор Пелусіот, говорячи про
обов'язок і відповідальність служіння єпископа,
повчає нас: «Єпископи, як образ Христів, виконують
діло Христове і образом і виглядом своїм показують
всім, що вони уподібнюються благу і великому
Пастирю, бо поставлені нести на собі немочі пастви». Христос Господь, Великий Архієрей, прийшов не
приймати служіння, але послужити спасінню всіх,
і вмиваючи ноги апостолам на вечері, заповідає:
«Я дав вам приклад, щоб і ви робили так само,

як Я зробив вам» (Ін. 13. 15). Тому архієрейство
– це не честь, не хвала, не слава, не величання,
а відповідальність, і подвиг, і праця, і піт, і молитви,
і сльози, і мучеництво, і терпіння, і служіння, центром
якого є звершення Святої Літургії. Митрополит Іоан
Зізіюлас, вказуючи на це, говорить, що «основним
завданням єпископа є предстояння на Божественній
Євхаристії. З неї витікає вся влада єпископа, не лише
тайнозвершуюча, але й пастирська, і адміністративна.
Євхаристії немає без єпископа, але і єпископа
немає без Євхаристії... Єпископ поширює на всі
області життя Церкви благодать і благословення
Божественної Євхаристії, без якої не буває освячення
і благословення життя вірних». В Гефсиманському
саду у Своїй Первосвятительській молитві, Христос
показує ту ревність, з якою кожен духовний пастир
має турбуватися за увірену йому паству і молитися за
духовних овець, ввірених його опіці.

Митрополит Антоній (Блум) свідчить: «Христос
створив Церкву для того, щоб люди, зодягнені Його
духом, увійшли до життя і ціною власного життя,
власного страждання, власних зусиль, власної
смерті творили з покоління в покоління новий світ,
де б панувала правда Божя. Недостатньо нам знати
про все, що створив Господь, нам необхідно увійти
в Його працю і пам'ятати, що Своїм учням, яких
було послано до реального життя, до язичницького,
безбожного, гниючого світу, Христос сказав, що він їх
посилає, як ягнят посеред вовків, що Він їх посилає,
як Отець послав Його, для того, щоб лишаючись
непричетними до неправди, нечистоти, скверни,
безбожництва світу, вони, разом з тим, увійшли у цей
світ усією полум'яною любов'ю, всією готовністю
жертвувати собою, всією силою людського духу, усім
смирненням перед спасительною Божою волею».

Малим дітям трапилося мені випадково увійти
у вівтар старовинної сільської церкви Успіння
Пресвятої Богородиці, і тоді здалося, що знаходжусь
в раю, так гарно там було. Тоді з'явилося розуміння
того, про що говорить псаломспівець Давид:
«Полюбив я красу дому цього і місце перебування
слави Твоєї». Ця любов до Божих вівтарів, як зерно,
засіялася в дитячому серці. В тому храмі пройшло
все моє дитинство — у прислужуванні при святому
вівтарі.

Після закінчення школи, не сумніваючись, став
вихованцем Рівненської Духовної семінарії,
а через два роки був переведений до Київської

Православної Богословської Академії. Божим
провидінням випало мені нести послух паламаря
при Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі,
що послужило утвердженню у намірі прийняти
монашество.

Майже одинадцять років тому, в цьому ж святому
храмі приймав я від Святого Євангелія ножиці, ніби
з рук Самого Христа, і подаючи наміснику, складав
обітницю чернечого життя й був пострижений
у чернецтво. І сьогодні знову перед чесним хрестом
і Євангелієм, перед святим вівтарем і всім оцим
всечесним собором повторюю обітницю послуху
і служіння правді Божій, святій Церкві і Євангелію
Христовому.

Христове Євангеліє є центром та інструкцією життя
християнина. Багато великих святих, почувши
євангельське слово «взяти свій хрест і йти за
Христом», залишили все і стали на шлях спасіння,
шлях повернення до Отчого дому. Серед них великий
подвижник, преподобний Іов Почаївський, зі ста
років свого земного життя, дев'яносто він прожив
у монастирях. З самого дитинства чув я про його
подвиг, і його приклад спонукав мене думати про
чернецтво. Його молитовного заступництва нині
прошу у святого!

У постригу назвали мене на честь святого
священномученика Єфрема, єпископа Херсонського,
який у числі своїх співподвижників, семи
священномучеників Херсонських, своїм життям
і подвигом показує нині образ ревного служителя
Божого і проповідника Євангелія. Їх молитвами,
Господи, укріпи мене!

Приймаючи свячення на єпископа, наслідуюся
повторити мудрі слова Сербського патріарха Павла,
який, вступаючи на своє служіння, сказав: «наша
програма – Євангеліє Христове!». Христос і Його
Євангеліє – це основа для пастиря, про що виголошує
святий Іоан Золотоуст: «Христос зі мною! Чого мені
боятися? Його Євангеліє в руках моїх – посох, на який
я опираюся. Ось де моє пристановище, ось де мирна
пристань моєї душі». Опираючись на цей посох із
псаломспівцем виголошую: «Господи, до Тебе прибіг,
навчи мене творити волю Твою, бо Ти є Бог мій!»

Тому і боюся, щоб зодягнувшись в архієрейське
достоїнство, не стати вовком у овечій шкурі, і тим
самим не нашкодити пастві Божій. Бо за словом царя

Давида, «священники мають зодягатися в правду!» В моїй душі нині трепет і страх перед цим великим таїнством, що звершується наді мною. Бо не бачу в собі великих чеснот і здобутків, якими міг би похвалитися і заспокоїти себе, нібито достойний того служіння, та й пророк Божий Осія викриває мене: «Що зроблю тобі, Єфреме? Благочестя твоє, як ранковий туман і як роса, яка швидко зникає» (Ос. 6. 4). І Божественний апостол Павло даючи настанови про те, яким має бути первосвященик, виявляє мою негідність і недостойність. Тільки на Божественну благодать, яка доповнює людську неміч, уповаю, благаючи Бога, словами старозавітного патріарха Якова: «...Бог, Який пасе мене з тих пір, як я існую, до цього дня, ангел, що визволяє мене від усякого зла» нехай благословить мене, нехай моє служіння звершить на Божу славу, мою неміч – на Божу могутність, мою вбогість – на Божу величність.

Обрання мене на єпископа – не моє досягнення, не моя заслуга, але рішення Синоду і величезна підтримка, молитовна і фізична, безлічі тих дорогих мені людей, які доброю думкою, добрим словом, ділом, молитвою, побажанням і працею підтримують мене, допомагають, турбуються і втішають.

У цей вечір перед Прощеною неділею, яка вводить нас в час Великого посту складаю подяку Причині всіх благ – Богу, що покликав мене в це життя, в цей світ, що захотів дати буття моїй істоті, допустити мене до цього вітваря і цього служіння; у Його руках моє дихання і життя!

Дякую Вам, Ваше Блаженство, за ту довіру, яку Ви виявили до мене, бо це Ваше рішення і Ваше подання і бажання! Дуже старатимуся, щоб виправдати Ваш вибір і сподівання, буди достойним помічником Вашого Блаженства!

Дякую батькам, мамі і татові, за їх любов, піклування і терпіння, за їх благословення стати на шлях чернечого життя і священничого служіння. Нехай втішить і укріпить вас Господь у доброму здоров'ї і мирі.

Дякую вже спочилим прародичам, бабусям і дідусям, які, незважаючи на важкість їх життя, змогли привити мені любов до Божих святих церков і до життя християнського. Цей день був би для них радісним. Нехай прийме їх душі Господь в небесні оселі.

Дякую братам, всім рідним і близьким, що з розумінням і добротою допомагають і підтримують мене у житті та служінні.

Дякую настоятелю нашої сільської церкви отцю Василю за першу духовну науку, рекомендації і благословення. Дякую духовному наставнику отцю Григорію за те, що з батьківською любов'ю і терпінням вислуховує мої сповіді.

Дякую Боголюбивим священникам, ректорам, класним керівникам, викладачам, вчителям, наставникам, інспекторам, різним працівникам, однокласникам, однокурсникам, чесному студентству, братам семінаристам за час навчання, за знання, за досвід, за настанови, за спілкування і розуміння.

Складаю подяку і наміснику цього святого монастиря, Високопреосвященнішому архієпископу Агапіту і всій Христолубивій братії, які свого часу прийняли мене в чернечу родину, за увесь той час, який я провів в цій обителі, за терпіння до мене, за спільні служби, правила, молитви і працю для слави Божої і Божої Церкви! Нехай укріпить всіх вас Господь у подвигах і служінні!

Дякую всім тим, хто трапився мені на життєвій дорозі, під час навчання у школі, у семінарії, в університеті, в академії, в монастирі, в недільній школі, у Рівному, в Києві, по різних областях нашої стражденної України і навіть закордоном, скрізь і всюди, де вела мене життєва дорога, Господь благословив мене спілкуванням зі стількома добрими людьми, близькими, вірними друзями, хорошими товаришами, щирими прихожанами, що не вистачить часу згадати всіх поіменно — кожній людині, зустріччю із якою благословив мене Господь, дякую всім і кожному за довіру і любов.

Дякую нашій недільній школі «Чадю Боже», дітям, батькам і вчителям, з якими десяток літ ми спілкувалися, вчилися і зростали як християни. Дякую за радість спілкування і усмішки! Нехай благословить Господь всіх наших дітей і всіх наших батьків!

Та ще особлива і найперша подяка сьогодні тим людям, нашим хоробрим воїнам-захисникам, які знайшли в собі силу і мужність стати на захист нашої Батьківщини, моїм друзям і всім-всім воїнам на всіх фронтах, які охороняють нас і наш спокій; дяка їм за те, що ця служба взагалі змогла відбутися в цьому храмі і в

цьому вільному славному місті Києві! Ще більша подяка і неоплатний борг в мене перед воїном Олександром, нашим другом, і всіма тими, хто вже завершив свою боротьбу і загинув. Нехай Господь, що володіє живими і мертвими, дарує їм Царство Небесне!

Принагідно в цю Прощену неділю прошу прощення у всіх тих, кого чим образив, скривдив, пройшов мимо, тих, для кого спілкування зі мною стало неприємністю, з ким був суворим чи несправедливим. Кожного разу притча про милосердного самарянина викриває мене, що я, як священник Божий, міг пройти повз людину, що мала потребу в моїй допомозі. Нехай винагородить вас Господь за терпіння!

Десять років я ніс послух ризничого у цьому святому монастирі, дбаючи про красу і благоустрій Божого храму, про відправу богослужіння, ніби про рай Божий, як праотець наш Адам, згадку про вигнання якого сьогодні показує нам Церква, щоб ми зрозуміли, що означає послухатись слова і заповіді

Божої і сподіваюся, що за співдією і допомогою Божою ще зможу прислужитися цьому храму, цьому монастирю, нашій Помісній Православній Церкві України.

Ваше Блаженство! Стоячи сьогодні перед Богом, перед Вами і всіма тут присутніми, прошу у Вашої святині благословення на служіння. Нехай від Вас воно буде для мене, як благословення для тезоіменитого мого праотця: коли старозавітній патріарх Йосиф привів своїх синів під благословення праотця Якова і той, хрестоподібно поклавши руки, благословив їх, то й Ваша правиця з благословенням нехай буде на мені, за словом Якова: «Тобою буде благословляти Ізраїль, говорячи: Бог нехай вчинить мені, як Єфрему і Манасії» (Бут. 48. 20). Амінь.

25 лютого 2023 р.,
Свято-Михайлівський Золотоверхий собор,
м. Київ

СЛОВО ПРЕДСТОЯТЕЛЯ НА ВРУЧЕННЯ ЖЕЗЛА ПРЕОСВЯЩЕННОМУ ЄПИСКОПУ ВАСИЛЬКІВСЬКОМУ ЄФРЕМУ

Преосвященний єпископе Єфреме,
улюблений у Христі брате!

Нині, за літургією в останню неділю перед початком Великого посту, через покладання на твою голову книги Євангелія, як символу руки Самого Господа нашого Ісуса Христа, а також рук архієреїв Помісної Церкви, звершилася твоя особиста Пятидесятниця і ти прийняв дар Святого Духа для здійснення єпископського служіння.

Ти прийшов до стін цього монастиря на навчання, бажаючи послужити Церкві Христовій. Осягаючи науку богослів'я та живучи в цих стінах, ти утвердився у покликанні до чернечого життя та висловив прохання про зарахування тебе в число братії Михайлівської Золотоверхої обителі. Після належного випробування ти був пострижений у чернецтво, склав обітницю перед

Богом та був наречений новим іменем – Єфрем, на честь священномученика Єфрема, єпископа у Херсонесі.

Понад десятиліття ти гідно ніс послух в цьому монастирі, належно дбаючи про виконання покладених на тебе обов'язків. Священний Синод Православної Церкви України на моє прохання обрав тебе вікарним єпископом Київської Митрополії, а сьогодні для звершення цього служіння через таїнство ти отримав силу благодаті Святого Духа.

Відтепер ти маєш новий послух. Завжди пам'ятай і ніколи не забувай, що єпископство, хоча і є найвищим ієрархічним служінням в Церкві – для ченця все одно залишається послухом. Це не винагорода за працю або почесне звання – хоча Церква і кличе до такого служіння тих, хто добре працює, а сан єпископа, як служителя Божого і наступника апостолів, гідно вшановується

вірними. Але той, хто приступає до єпископського служіння, повинен надихатися не власними минулими заслугами і не честю, яку дає отриманий сан, але надихатися прикладом святих ієрархів у їхній жертвовності, смиренні, мудрості, готовності, за словом апостола Павла, для всіх стати усім, щоб спасти хоч деяких (див. 1 Кор. 9:18-22).

Про це нагадуватиме тобі завжди також твоє власне чернече ім'я, бо святий Єфрем був у давній час посланий до нашого краю проповідувати Бога і за Нього постраждав, ставши мучеником. Молися до святого, ім'я якого ти носиш, і проси його бути і надалі твоїм наставником у служінні Церкві та народу Божому. І якщо добре послужиш – матимеш не лише спасіння душі, заради якого ти прийшов в духовну школу і в цей монастир, але і допоможеш спасінню довірених твоїй опіці людей.

Вчора у своєму слові ти добре сповідував розуміння відповідальності, яка лягає на твої плечі. У словах Писання, святих давнини та богословів і подвижників сучасності знаходи собі опору та дороговказ, звертаючись до них, як до вчителів.

Відтепер ти належиш до ієрархії Помісної Церкви України. Тож завжди пам'ятай про складену тобою обіцянку послуху Предстоятелю та Собору єпископів, щоби разом з ними гідно і плідно трудився ти на ниві Христові на всякому місці, де буде тобі доручено.

У юні роки Господь дав тобі відчуття особливе значення храму, значення дому Божого, як ти вчора сповідав перед нами. Звершення богослужіння, молитва у храмі, проповідь Євангелія – це один з невід'ємних обов'язків єпископа. Будь в цьому добрим прикладом, словом і ділом надихаючи на благоговійне служіння доручених твоїй опіці священників і мирян.

Ти маєш добрий досвід учительства, звершуючи успішно працю в нашій недільній школі. Використовуй цей досвід і надалі, навчай дорослих і дітей вірі. Бо на власному прикладі ти знаєш, як важливо отримати настанову і бути навченим від юних літ слову Божому. Тож будь для інших добрим вчителем – і матимеш за це велику нагороду від Бога, як Його вірний служитель і співробітник.

Ти приймаєш покликання до служіння єпископського у час важких випробувань війною, яких зазнає український народ. Ми віримо, що з Божою допомогою Україна переможе агресора і буде встановлено справедливий мир. Однак ще багато років доведеться лікувати рани, завдані нашим братам і сестрам. Це також

буде і твоє завдання – давати заспокоєння, розраду, надію тим, хто постраждав від насильства російської імперії зла.

Твоє рукоположення відбувається у переддень Великого посту, і перші дні твого нового служіння співпадають з цим особливим покаянним часом. Нехай це буде тобі назавжди нагадуванням і знаком, що єпископство твоє має сполучатися зі смиренням, із власною духовною боротьбою проти гріха. Ти став єпископом, але залишаєшся ченцем – пам'ятай це, і тоді Бог, бачачи Твоє смирення, подасть тобі багато дарів благодаті Духа Святого.

Служіння своє ніякий єпископ не може гідно здійснити без того, щоби мати опору у вірі, в молитві, в надії на Бога. Символом цієї опори є архіпастирський жезл, який вручається тобі. Тож прийми його і від отриманої тобою благодаті благослови вірних, які молилися про тебе сьогодні під час рукоположення.

26 лютого 2023 р.,

Свято-Михайлівський Золотоверхий собор, м. Київ

СЛОВО БЛАЖЕННІЙШОГО МИТРОПОЛИТА ЕПІФАНІЯ НА ПОДЯЧНОМУ МОЛЕБНІ (ДОКСОЛОГІЇ) В М. ОЛЕКСАНДРІЯ

І тому саме тут, в цих священних біблійних місцях ми з особливим почуттям підносимо нашу молитву до Бога з проханням наблизити перемогу правди і мир для України та з проханням скорого суду для новітнього Ірода і всіх його злих прислужників.

Ми знаємо, Блаженніший владико, як Ви особисто співчуваєте українському народу в його стражданнях, бо наш народ і наша країна мають особливе місце у Вашому люблячому серці. Місто Одеса, яке мало благословення зберігати святі моці мученика патріарха Григорія, ієрарха, ім'я і страждання якого золотими літерами вписані в історію еллінізму, в історію боротьби еллінів за свою свободу і державність – це місто було і місцем Вашого служіння та залишається назавжди у Вашій душі. І хоча воно від початку великої агресії перебувало в небезпеці, але вірю, що також і завдяки Вашим святим молитвам Господь донині оберігає його. І прийде той благословенний день, коли Ваше Блаженство знову зможете ступити на його землю та піднести молитви в рідному для Вас храмі, про що і ми молимося і над чим будемо далі працювати.

А нині на Ваш братній заклик ми прибули до Давнього і Апостольського Престолу святого Марка, до Вашого улюбленого у Господі Блаженства та до братів наших щоби розділити молитву і радість Божественної Євхаристії та вшанувати свято Торжества Православ'я. Виконуючи давній звичай ми

Ваше Блаженство, Папа і Патріарх Олександрійський і всієї Африки владико Феодоре, улюблений наш у Христі брате! Преосвященні архієреї, побожні священники та диякони і всі зібрані тут в цей урочистий момент!

З особливим духовним почуттям трепету ступаємо ми на землю Єгипту – на землю, благословенну стопами Самого Сина Божого і Його Пречистої Матері, коли вони від злих задумів Ірода ховалися тут, як втікачі. Спогад про це надзвичайно зворушує наші серця тепер, коли мільйони українців, наших братів і сестер, стали втікачами, рятуючись від смертельних задумів щодо них нового Ірода. Вони вимушені рятуватися від війни, від геноциду, який цей озлоблений правитель приніс на нашу мирну землю.

прибули з мирним візитом, щоби ще раз засвідчити нашу єдність у Бозі, як Тіла Церкви, в якому багато членів, але Єдиний Глава – Господь наш Ісус Христос, навколо Якого ми збираємося, утверджуючи нашу єдність спільною Євхаристією.

У своїй двохтисячолітній історії очолюваний нині Вашим Блаженством Патріарший Апостольський Престол зазнавав багатьох нападів та страждань. Церкву Христову на землях Африки намагалися не раз знищити гонителі. Проти істини не раз повставали хвилі ересей, які хотіли потопити корабель церковний. І в нинішній час з'явилися ті, про кого Господь каже, що вони злодії та розбійники, бо не дверима входять у огорожу Церкви, але прокрадаються як злочинці, для того, щоби вкрати, вбити і погубити. Ваше Блаженство, ми поділяємо з Вами цей біль та молимо Бога якнайшвидше подолати цю нову спокусу, яку гордовиті сини півночі принесли до Африки, сіючи розділення. Як наймолодша в Дигтиху, але давня за історією та заснована ще в апостольський час Церква, ми цілком підтримуємо всі рішення

і дії Олександрійського Патріархату, спрямовані на утвердження канонічного порядку.

Дорогий у Господі брате, Блаженніший Папа і Патріарх Олександрійський і всієї Африки владико Феодоре! Від повноти Православної Церкви України, яку наша делегація, митрополити, клірики та миряни, що прибули зі мною, сьогодні тут представляє – прийміть засвідчення глибокої поваги, любові та вдячності. Нехай Господь винагородить Ваше Блаженство стократно за все добре, що Ви зробили і продовжуєте робити для Церкви України і для повноти Православ'я.

У Вашому домі, на древній та прославленій землі Єгипту, у священному Апостольському Патріархаті від серця проголошуємо Вашому Блаженству: многії літа! Нехай Бог примножить Ваші сили і примножить роки Вашого плідного служіння! Многії літа, Блаженніший владико!

4 березня 2023 р.

Монастир святого Сави, м. Олександрія

Офіційне прийняття в резиденції
Олександрійського Патріарха, на якому
Предстоятель Олександрійської Церкви
Папа і Патріарх Феодор вручив Блаженнішому
Митрополиту Епіфанію найвищу нагороду
Патріархату – Великий Хрест Ордена святого
апостола і євангелиста Марка
(5 березня 2023 р., м. Олександрія, Єгипет).

СЛОВО МИТРОПОЛИТА ЕПІФАНІЯ НА СПІЛЬНІЙ ЛІТУРГІЇ З ОЛЕКСАНДРІЙСЬКИМ ПАТРІАРХОМ

ВАШЕ БЛАЖЕНСТВО, ПАПА І ПАТРІАРХ ОЛЕКСАНДРІЙСЬКИЙ І ВСІЄЇ АФРИКИ ВЛАДИКО
ФЕОДОРЕ, УЛЮБЛЕНИЙ НАШ У ХРИСТІ БРАТЕ! ПРЕОСВЯЩЕННІ АРХІЄРЕЇ, ПОБОЖНІ
СВЯЩЕНИКИ ТА ДІЯКОНИ І ВСІ ЗІБРАНІ У ЦЬОМУ ПАТРІАРШОМУ СОБОРІ БЛАГОВІЩЕННЯ
НА СВЯТО ТОРЖЕСТВА ПРАВОСЛАВ'Я!

Сьогодні ми з особливою урочистістю
вшановуємо святі ікони та стверджуємо
нашу відданість істинній вірі, як її викладено
у Божественному Одкровенні та як її роз'яснили
в догматах Святі отці семи Вселенських соборів. Це
є віра апостольська, це є віра православна, це є віра
спасительна!

Сьогодні ми не лише вшановуємо ікони, як
святих зображення Господа нашого Ісуса Христа,
Його Пречистої Матері Богородиці Марії та святих.
Ми також і самі стали живою іконою, живим

образом, бо віримо, що за словом Євангелія нині
посеред нас є Сам Христос і благодаттю Дух Святий
перебуває в нас.

Сьогодні у цій Божественній літургії, у Священній
Євхаристії, у спільній молитві та єднанні через
причастя Тіла і Крові Христових, ми стали живим
втіленням єдності Церкви. Тієї єдності, проти якої
від часу до часу постають сили зла, постають ересі та
розділення – але яку вони не можуть зруйнувати, бо
Сам Бог утвердив її.

Ми від серця дякуємо Вашому Блаженству та братам

ієрархам Патріархату Олександрії і всієї Африки за
тверду відданість православній вірі та канонічному
порядку, за вияв жертвовної любові та уваги до Церкви
України – до ваших у Господі молодших братів і сестер.
Ви підтримали нас і продовжуєте підтримувати, хоча
це і стало причиною страждання для вас самих.

Однак нинішнє свято свідчить, що якою би сильною не
здавалася неправда – вона все одно буде переможена.
Зло неодмінно зазнає поразки, а добро та істина будуть
утверджені. На стороні ересі іконоборців, які повстали
проти Церкви, були сильні світу цього, була влада царів
та сила зброї – але ніщо не допомогло неправді. Так
і зараз нове, противне Євангелію вчення, наповнене
гордістю світу цього та ересю етнофілетизму,
захопило частину Церкви Христової у краях північних,
а правителі тих країв силою меча поширюють його.
Однак і воно буде осуджене, як були осуджені та
відкинуті давні ересі.

Сьогодні, Ваше Блаженство, Ви являєте живу ікону
своїх святих попередників на Патріаршому Престолі,
великих ієрархів Климента, Афанасія та Кирила
Олександрійських та інших багатьох. Нині Ви так
само, як вони у свій час, є служителем правди,
проповідником істини, наставником у канонічному
порядку, наслідником віри апостолів, продовжуючи
працю божественних отців та вчителів Церкви
Христової. Ви стоїте, як добрий керманіч, біля стерня
корабля спасіння, і спрямовуєте довірену Вам паству
на шляху до спасіння. Нехай молитви та допомога
Ваших святих попередників будуть завжди з Вами
і з найсвятішою Церквою Великої Олександрії та всієї
Африки.

Сьогодні ми молилися про перемогу правди і мир для
народу України, для нашої Батьківщини, яка страждає
від нашествия чужинців та війни. Україна є близькою
Вашому серцю, Блаженнийший владико, бо Ви

особисто здійснювали в ній своє служіння. Ми дякуємо
Вам і повноті Патріархату всієї Африки за підтримку,
співстражданням, молитви та любов, яку ви виявляєте
до нашого народу у важкий для нього час боротьби за
свою ідентичність і свободу, за своє майбутнє.

Багато країн Африки на прикладі своєї історії знають
цінність власної ідентичності та свободи, за яку вони
боролися проти колоніалізму та імперіалізму та
перемогли у цій боротьбі. Ми, український народ, так
само бореся нині проти російського імперіалізму,
проти бажання повернути нас в рабство – і віримо, що
з Божою допомогою ми теж переможемо.
Ваше Блаженство! Ніякі слова не будуть достатніми
для того, щоби вмістити всі наші почуття, всю нашу
вдячність та братню любов до Вас і до очолюваної
Вами Церкви. Ми молимо Всевишнього Бога стократно
винагородити Вас за все, що Ви зробили і продовжуєте
робити для України та для Повноти Православ'я. Ми
віримо, що матимемо можливість у близькому часі
віддячити Вам за гостинність, з якою Ви нас приймаєте
у своєму домі, в цьому священному Патріархаті,
і прийняти Ваше Блаженство в нашому домі, в Києві.

Бажаємо Вам, Блаженнийший владико, многих
і благословених літ, міцного здоров'я, плідної
праці на ниві Христовій. Нехай Церква Христова
на континенті Африки, Ваша побожна паства,
примножується і зростає. Нехай Православ'я
торжествує і утверджується.

На многії літа, Блаженнийший владико!

5 Березня 2023 р.

ДУХОВЕНСТВО І ПАСТВА ПРИВІТАЛИ ПРЕДСТОЯТЕЛЯ З ВЕЛИКОДНЕМ

«Ваше Блаженство, дорогий наш Владико і отче! Христос Воскрес!

Ось і дочекалися ми того радісного дня, який передбачали в молитвах і подвигах благодатних днів Великого посту. Як Господь у Євангелії говорить про народження нової людини, так і наше святкування Воскресіння Христового: коли торжествуємо із воскреслим Спасителем, то немає місця для печалі за вчиненими гріхами, бо радість цього невимовного торжества переважає все. Щиро бажаємо Вам берегти радість пасхальної ночі увесь рік, щоб в цій радості мати для себе джерело натхнення та ділитися нею з паствою.

Воскресіння Христове має велике значення у нашому християнському прямуванні дорогою життя. Бажаємо Вам, Ваше Блаженство, за словами святителя Лева Великого, єпископа Римського, завжди пам'ятати, що «таким є шлях спасіння, і наслідування Воскресіння,

У Світлий понеділок, 17 квітня 2023 року, архієреї, духовенство, чернецтво та вірні після Божественної літургії у Свято-Михайлівському кафедральному соборі привітали Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія зі святом Пасхи. Від імені єпископату та духовенства вітальне слово виголосив архієпископ Агапіт:

здійсненого Христом, оскільки на слизькому шляху цього життя різні помилки і падіння не припиняються, то слід перенестися із хиткого ґрунту на твердий». Наше утвердження в християнській вірі полягає в упевненості, що Бог поруч і, не зважаючи на час, дарує нам можливість бути учасниками Його перемоги над злом. Зараз для нас життєво необхідно пам'ятати, що страшне лихоліття війни, вчинене сатанинськими прислужниками, котрі навіть намагаються прикриватися іменем Божим, все одно мине, і ми з Божою допомогою повернемося до мирного спокійного життя. Воскресіння Христове, за висловом блаженного Ісихія Єрусалимського долає зброю пекла: «Мертвого хоронив Його Йосиф, але, похований як людина, Христос як Бог обеззброїв смерть. І знову як мертвого стерегли Його воїни, але, як Бога побачивши, затряслися воротарі пекла». Тож якщо саму силу

смерті долає Воскресіння Христове, то що може заподіяти тлінна зброя проти вірних шанувальників перемоги Самого Господа?

Господь навчає нас важливій істині — єдність заради Христа творить людей справжніми його послідовниками. «Де двоє чи троє зберуться в ім'я Моє, — говорить Господь, — там і Я серед них». Погляньте, Ваше Блаженство, на співслужителів і вірян, які сьогодні, як і завжди, моляться разом із Вами. Саме це є видимим свідченням нашої єдності у Христі. Святитель Григорій Нисський про єдність християнську в день свята Воскресіння Господнього говорить так: «Як новий, тільки що утворений рій бджіл, що в перший раз вилітає з пасіки на світло і повітря, весь разом сідає на одній гілці дерева, так і в справжнє свято всі члени родин звідусіль збираються у свої будинки. І справді справедливо порівнюють цей день з днем майбутнього воскресіння, бо той і інший збирає людей... Нині і праведник радіє, і нечестивий свою совість сподівається виправити покаянням. Нинішній день полегшує всяку скорботу, і немає людини такої сумної, яка не знаходила б розради в торжестві свята».

Від усього молитовного собору зичимо Вам перебувати завжди у доброму здоров'ї, сповненим сил для величних звершень на ниві Христовій. Хай помічниками для Вас будуть приклади Самого Господа і святих угодників Його, а також злагоджена співдія всієї повноти нашої Помісної

Української Православної Церкви. Дозвольте запевнити Вас у тому, що ми чудово розуміємо необхідність прямувати за людиною, яка завжди і в усьому керується волею Божою. Бажаємо Вам, щоб спільними зусиллями наблизився той день, коли тривожне ревіння сирен, що попереджають про небезпеку обстрілів, змінилося на життєствердуючу мелодію церковних дзвонів, які закликають народ Божий у храм на молитву. Хай звучать новини, що приносять надію, хай розквітає наша земля, як прекрасні весняні квіти, хай у серці негасимо палає вогонь віри, а любов Воскреслого Господа тримає непохитно на шляху до Царства небесного.

В цей урочистий день, коли ми на весь світ сповіщаємо: «Христос воскрес!» найперше дякуймо Богові за все, що Він дає нам. Лише з Богом ми гідно долаємо життєві труднощі, лише з Ним одним досягаємо славних перемог. Прийміть від нас усіх щирі вітання зі святом і сердечну вдячність за молитву у цей благословенний день. Христос Воскрес!».

У відповідь Предстоятель подякував за теплі слова привітань та виголосив першосвятительське слово.

Свято-Михайлівський Золотоверхий собор, м. Київ
17 квітня 2023 р.

Для українців нині щастя – це можливість обійняти батька чи матір, рідну дитину. Щастя – почути їхній голос в телефоні після чергової атаки ворога. Для нас щастя – це кожний новий день, який ми зустріли і мали можливість прожити. Щастя – це допомагати іншим і бачити в очах світло вдячності серед безнадії і відчаю. Щастя – коли повертаються живими наші захисники і захисниці, щастя – це довгоочікувана зустріч батьків і дітей, коханих, друзів...

Ми радіємо кожній добрій новині з фронту, кожній перемозі ЗСУ. Ми починаємо знаходити щастя в речах, які недостатньо цінували раніше – у спілкуванні з рідними, в теплій оселі, в тиші, коли немає тривоги. Ми щасливі, бо потрібні і можемо бути корисними, рятуючи життя, допомагаючи та виживаючи разом. Ми радіємо успіхам й перемогам інших українців – це добрий результат нашого єднання. Тож, слава Богу, українців не поглинула пільма, ми знаємо, що таке щастя.

Митрополит Епіфаній

ПРОТОІЄРЕЙ ВІТАЛІЙ КУЗІН
капелан Збройних сил України

ПАСХА НА УКРАЇНСЬКОМУ ФРОНТІ

**Розповідь військового священика
про святкування Великодня на
передовій**

ще два наступні дні пасхального свята, проте коли я звершував своє перше пасхальне богослужіння серед воїнів у зоні бойових дій, мені запам'яталися саме ці слова. Бо війна – це носій смерті, сіяч смерті; війна – це завжди смерть, убивство, загибель, скалічення не лише тілесне, але духовне. Духовні рани загоюються дуже довго, поки будуть жити тіла і душі скалічені війною, до тих пір ми пам'ятатимемо трагізм війни, розумітимемо якою важкою ціною ми отримали перемогу.

Коли я почув о 5:30 про напад росії на Україну 24 лютого 2022 року, не міг вже спати спокійно. Не міг споглядати на перебіг ситуації, перебуваючи поза військовою службою. Тому з 25 лютого, наступного дня, я вже був у армії, в Збройних Силах України, мною керувала лише одна мета – боротися до останнього подиху, щоб вороги не змогли знущатися наді мною. Але я знав, що боротьба і перемога над ворогом буде не лише силою зброї, перемогти ворога потрібно також силою благодаті Божої, силою віри в Бога, з якою Церква перемогла всіх своїх ворогів.

Стати військовим священником чи капеланом я вирішив відразу, шлях військової служби за чотирнадцять місяців війни був не простий, але це був час, який допоміг мені зрозуміти важкість солдатської служби, пізнати на власному досвіді: що значить бути солдатом під час війни, коли ти захищаєш свою країну від ворога, який сотням і років знищував та поневолював наш народ. На мою думку поняття «солдат» існує в армії під час мирного часу, коли війна, всі солдати – воїни, більше того вони побратими. Якщо між воїнами є братський дух, то вони грізна сила для ворога. За рік служби військовим священником переважну частину своїх проповідей чи промов перед воїнами я завжди починав з теми братської єдності,

взято Воскресіння Господа Ісуса Христа чи Пасха Господня є найбільшим святом у житті християнина. У події цього свята розкривається основа християнської віри, мета й значення Церкви у нашому житті, як боголюдської установи, що покликана привести людину до єдності з Богом через воскресіння з мертвих нашого Господа Ісуса Христа. Через що християни вітаються в ці дні словами: «Христос воскрес! Воістину воскрес!».

Якщо заглибитися у сенс цих слів, то відразу зрозуміло, що для нас християн це привітання є молитвою, в якій прославляється Господь, Який звільнив людство від смерті, відкрив нам шлях до спасіння, засвідчив перемогу добра над злом, життя над смертю. Людина здатна перемогти смерть, подолати відчуття власної загибелі, тільки з допомогою Господа. Син Божий Ісус Христос заради цього став людиною, щоб людина повернула у собі відчуття власної богоподібності. Кожен християнин повинен завжди вірити, особливо в час війни, коли ми опиняємося щомиті перед страхом смерті, загибелі чи скалічення, що Господь нас не залишив нас у цій боротьбі. Про що ап. Павло також повчав християн дві тисячі років тому: «якщо Христос не воскрес, тоді марна проповідь наша, марна віра наша...Коли ми надіємося на Христа тільки в цьому житті, то ми нещасні з усіх людей...Останній ворог, який буде знищений – це смерть» (1 Кор.15: 14, 19, 26).

Вище сказані слова проповіді, я записав відразу як повернувся у своє розташування. Хоча попереду будуть

боротьби за свободу, незламності патріотичного духу, терпіння та особливо говорив про силу молитви. Дуже важко завжди говорити повчання чи проповідь священнику воїнам, які мають досвід бойових дій та більшу частину військової служби перебувають на лінії фронту. У зоні бойових дій звершити єдине пасхальне богослужіння неможливо – кожен військовий підрозділ має своє місце розташування для відновлення. За декілька днів до Великодня я з командуванням спланував як відслужити богослужіння та освятити пасхальні приношення. Приблизно часу на богослужіння виділялося від 30-40 хвилин, оскільки не можна допускати скупчення людей перед загрозою ракетного обстрілу противника. Підрозділи, котрі необхідно було відвідати та освятити Паску, розміщувалися на правому фланзі лінії оборони від міста Вугледар у Донецькій області. Перед самим виїздом на позиції розвідка повідомила, що після 11 години ранку ворог почне обстріли по всій лінії даної частини фронту, намагаючись прорвати фронт і зайти у тил, щоб оточити місто Вугледар.

Виїзд на проведення пасхального богослужіння відбувався в 7 годині ранку з групою військовослужбовців, до якої входили: водій, військовий

журналіст, офіцер з позивним «Ангел» та я, капелан, із позивним «Падре». Таке псевдо я отримав з перших днів служіння в ЗСУ, оскільки звернення «батюшка» через російськомовний контекст стало неприпустимим. За умови військової таємниці вказувати назви населених пунктів та інші військові найменування заборонено.

Першим підрозділом, куди я потрапив для богослужіння, був ракетно-зенітний дивізіон. Місцем для богослужіння була обрана місцева школа, котра, як виявилось, закрита була місцевою владою ще в 2011 році за президенства зрадника-втікача Віктора Януковича та перебування при владі Партії регіонів. Вони так «любили» свій рідний Донбас, що максимально злочинно грабували цей край, а їх владні представники завжди розказували місцевому населенню: Донбас кормить всю країну, через що в бідах Донбасу винне населення західних та центральних областей України. У населених пунктах де я був, місцеві жителі та вчителі мені розповідали, що до кінця боролися з закриттям шкіл та садочків, намагалися перейти на навчання українською мовою, але це завжди зустрічало супротив місцевої влади.

Від себе хочу коротко сказати, що коли у січні я потрапив на Донбас у складі ЗСУ, побачив

і поспілкувався з місцевим населенням, за декілька днів я зрозумів: місцева політична еліта всі роки незалежності України грабувала, обманювала і здала за гроші цей регіон російським окупантам. Людей просто використали і викинули, зробили жертвами і залишили помирати від снарядів російської зброї. Сама так звана політична мафіозна еліта Донбасу солодко живе у країнах заходу за награбовані гроші. Це гірка правда нашої реальності. Але тут також Україна, живуть працьовиті люди зі спільними для більшості українців соціально-побутовими потребами і проблемами. Вони дякують українським воїнам за безпеку, прагнуть нашої перемоги, не хочуть покидати свою малу батьківщину, підтримують і служать в ЗСУ.

Досвід проведення богослужіння у Церкві не викликав хвилювання, але усвідомлення, що ти вперше здійснюєш це перед воїнами під час війни, пробудило у мене відчуття переживання і відповідальності. Подібний стан у мене був коли я служив свої перші Літургії дияконом та священником. Мені хотілося, щоб кожен воїн, який був присутній, відчув часточку домашньої атмосфери. Адже Пасха Господня та Різдво Христове – це сімейні свята, де збирається вся повнота сім'ї, родини, рідних людей, за єдиним святковим столом. На жаль військовий побут на фронті не дозволяє бути разом з близькими, але в молитві ми єднаючись з Богом через благодать Святого Духа відчуваємо єдність зі своїми рідними. Святий блаженний Августин Іпонійський повчав, що коли людина з'єднується в Богом у причасті Тіла й Крові Спасителя, вона відчуває спільність з тими, за кого молиться під час Євхаристії. Людина, котра молиться і поєднує свою молитву з Євхаристією, нерозривно єдина з тими, за кого молитва, незалежно чи це живі чи ті, хто відійшов з земного життя.

Тому коли я приготував місце для богослужіння у спортивному залі школи, який був напередодні

ретельно прибраний. Я звернувся з таким повчання до воїнів, сказав, що на богослужінні вони можуть посповідатися і причаститися Святих Дарів, які у мене були приготовані раніше на звичайній Літургії.

Здійснювати повноцінне храмове богослужіння у зоні бойових дій неможливо. Врахувавши постійне ведення військових дій, я вирішив відслужити скорочено пасхальну ранню, відспівавши за традицією Церкви ірмоси пасхального канону. Потім перейшов до великої ектенії з проханням за перемогу та визволення України від ворогів, далі було прочитане пасхальне Євангеліє від Іоана, потрібна ектенія з проханням за воїнів та їх сім'ї, а також прохання за видужання поранених воїнів та всіх людей, що зазнали пошкоджень у війні. Хоча за пасхальною богослужбовою традицією заупокійна ектенія не використовується, та на прохання військовослужбовців я помолився за спокій загинлих захисників. На війні молитва за померлих є особливо важливою, бо один з воїнів мені сказав ще восени, просячи помолитися за спокій побратима, що загинув солдат померлих своїх життів, рятуючи життя своїх бойових товаришів. І як сказав цей захисник з позивним «Кент»: «загинув герої помирали не для того щоб ми програли, молитва за них – це наше нагадування нам, що ми повинні перемогти».

Після цього я прочитав молитву на освячення пасхальних приношень, які воїни приготували у своїх бойових касках, і окропив їх святою водою, благословляючи кожного хрестом. Мене дуже сильно вразило, що на моє повідомлення, хто не їв і не пив протягом двох годин може сповідатися і причаститися, оскільки дотримуватися більшого терміну євхаристійного посту на війні не доречно, половина присутніх військовослужбовців виявили бажання приступити до цих таїнств.

Пасхальне богослужіння в розташуванні іншого підрозділу було у всьому подібне до попереднього. Кількість воїнів була значно більшою, настрої у всіх був піднесений і пасхальний, на короткий час запанувала атмосфера домашнього затишку. Але замість рідних – побратимів, з якими кожного дня потрібно боротися з ворогом. Коли потрапляєш на війну, в самий розпал бою виникає одне бажання – вижити, а для цього твій особистий бій має стати особистою перемогою над власною боязкістю. Поступово до цього стану звикаєш, але боязнь за власне життя залишається, моментами можна про це забувати, та завжди відчуття переживання повертається. Це постійна боротьба з власними переживаннями, емоціями, перевтомою та іншими психічними стресами.

На війні неможливо передбачити свій внутрішній стан, але постійно є одне бажання у воїна, щоб цей жах завершився чим швидше. Спілкуючись після богослужіння з військовослужбовцями, я просив їх не втрачати віру в Бога, якби важко не було, вірити, що цей нелюдський стан життя завершиться нашою перемогою. Якщо Господь дав нам перемогти у битві за Київ, Харків і Херсон, то і тут на Донбасі переможемо. Взагалі на війні потрібно думати тільки про все добре, мріяти про позитив, про щасливе життя у колі родини чи рідних людей, про всі корисні справи та події, а також поєднувати це з молитвою. Це незамінні речі під час життя тут, і саме в цьому полягає праця військового священика серед воїнів у районі бойових дій.

Розташування наступних підрозділів були дуже наближені до лінії фронту. І якраз о 10 годині ранку рашисти почали проводити поодинокі обстріли, як потім виявилось, московити почали вогневий наступ на позиції ЗСУ. Наступні богослужіння аж до 15 години дня я проводив під обстрілами російських гравців та гаубиць. Пропозицію покинути район обстрілу я відкинув без вагань, сказавши, що мене можуть залишити, а потім приїхати за мною. Переважну частину військовослужбовців я вже знав і подумав, якщо вони живуть і виживають у таких умовах, невже я священник, як віруюча людина, не буду захищений Богом. Якщо я втечу, хто повірить потім у мої настанови, воїни довіряють лише тоді, коли ти є разом з ними, живеш їх життям і робиш з ними повсякденну роботу.

Священика ніхто не змусить воювати чи користуватися зброєю, це питання його особистої відповідальності перед Богом. Але у захисті власного життя, коли твій народ хочуть знищити вороги, кожен має розуміти, що бути пасивним спостерігачем у цій боротьбі, прирівнюється до зрадництва. Як відомо у кожного зрадника, один кінець життя, на прикладі Юди. Хоч явною стала небезпека прориву ворога, і миттєво була оголошена повна бойова готовність, я звершив пасхальне богослужіння, освятив паски та приготувану поживу. Через півгодини як ми розійшлися, це місце декілька разів обстрілювали, дякувати Богові ніхто не загинув і будівлі не були зруйновані, де благословлялися великодні приношення. А от місцевий храм Московського патріархату рашисти градами практично зруйнували у мене на очах. Я спостерігав за обстрілом на відстані кілька сотень метрів, і подумки згадував як щойно його відвідував з власної цікавості.

У розташуваннях інших підрозділів, де я побував, служачи Великоднє богослужіння, ситуація з обстрілами тільки посилювалася. Небезпечно було практично

всюди, але наша артилерія завдавала відчутної відповіді, командир одного підрозділу після богослужіння сказав мені, що по нашій лінії фронту почалися важкі бої. Частина воїнів відразу після освячення пасок і їх благословення поверталися на свої позиції, тому я намагався обійти всі можливі їх місця перебування. З Божою допомогою все вдалося, хоча боязно було бачити і відчувати прильоти ворожих снарядів, але залишити захисників України без відчуття свята Воскресіння Господа Ісуса Христа я не міг. Якби потребувала б ситуація, без вагання я вступив би у з ними в бій. На полі бою для воїнів потрібна різна фізична допомога, не тільки з використанням зброї.

До середини Світлого тижня на даній лінії фронту тривали важкі бої. Ворог хотів повернути собі перевагу та ініціативу в цьому районі, українські воїни вистояли, провели контратаку, вибили ворога з його позицій та зайняли їх. Бойові дії не обійшлися без втрат серед українських солдатів, які ціною власного життя поступово перемагають ворога та звільняють нашу землю від рашизму, поливаючи свободу нашої землі кров'ю синів та доньок України.

Це вже друга Пасха Господня, яку український народ святкує у період повномасштабної війни з росією. Молюся і вірю, що наша перемога буде остаточною над цими нелюдьми, це наша остання війна з імперією зла, народ якої не є християнським, а їх релігійність є ніщо інше як сатанізм.

Описую це з тією метою, щоб безперервно продовжувалася молитва до Бога за нашу перемогу. Щоб знали всі, які не бачать і вже забули про війну, що кожна мить спокійного життя сплачується незламним героїзмом боротьби українських воїнів. Нехай Воскреслий Христос наблизить час нашої великої перемоги!

Від повномасштабного вторгнення (з 24 лютого 2022 р.) налічується приблизно до 1400 громад, які виявили своє бажання вийти з Московського Патріархату і на підставі закону долучитися до Православної Церкви України. І цей процес щоденно триває.

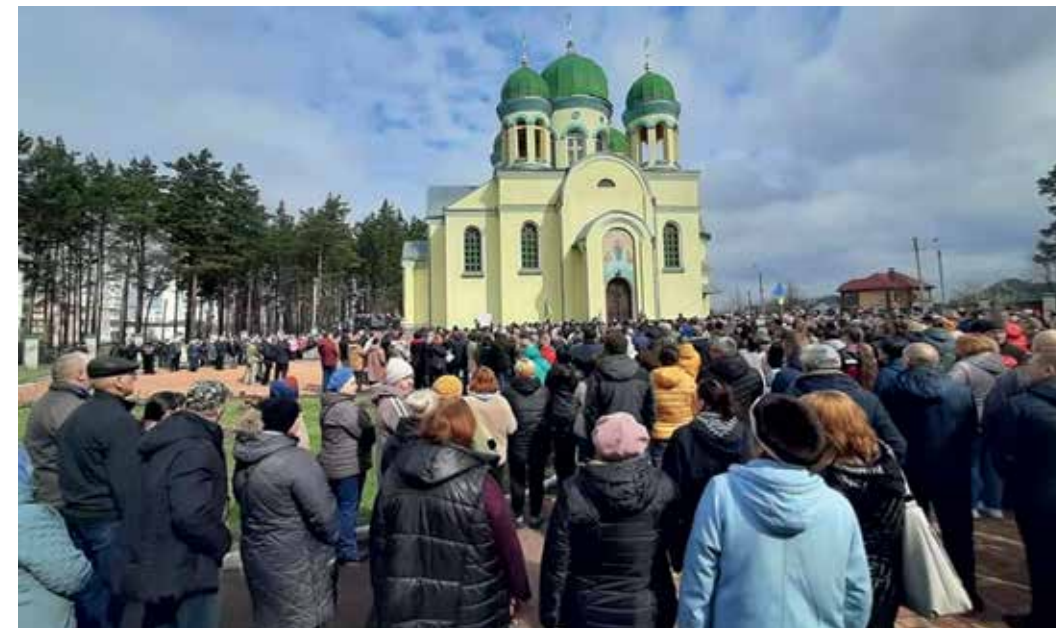
Релігійна громада парафії Святої Параскеви, що у с. Новий Корець на Рівненщині змінила конфесійну приналежність з УПЦ МП і об'єдналася з Православною Церквою України.

Громада кафедрального собору Різдва Христового в Івано-Франківську, яка до березня 2023 р. підпорядковувався московському патріархату, прийняла рішення об'єднатися з Православною Церквою України.

2 квітня 2023 року, у смт. Іршанськ на Житомирщині відбулися загальні збори релігійної громади Свято-Покровського храму УПЦ МП, які вирішили послідувати Томосу про автокефалію Української Православної Церкви.

Парафіяльна громада кафедрального собору святого Георгія у Львові, що належав до московського патріархату, 5 квітня 2023 р. шляхом голосування виявили своє бажання долучитися до Православної Церкви України.

У квітні 2023 р. релігійна громада Спасо-Преображенського собору м. Вараш вийшла з-під юрисдикції московського патріархату та приєдналася до Православної Церкви України.

Громада Свято-Покровського собору у Хмельницькому шляхом голосування майже одноголосно прийняла рішення припинити підпорядкування московському патріархату в Україні і об'єднатися з Православною Церквою України.

6 квітня 2023 р. понад 1200 вірян храму Різдва Богородиці у м. Баранівка Житомирської області проголосували за об'єднання з Православною Церквою України.

У Хмельницькому громада проголосувала за перехід до Православної Церкви України Свято-Георгіївського храму, у якому до цього часу служило духовенство УПЦ МП (10 квітня 2023 р.)

ПРОТОІЄРЕЙ БОГДАН ГУЛЯМОВ

настоятель храму на честь Собору
Київських святих с. Романків,
доктор філософії (PhD)

Воскресіння Господа Ісуса Христа з мертвих – центральна подія людської історії і поворотний момент у боротьбі людства зі смертю. Через переступ Древнього Адама у світ увійшов гріх та смерть, а через хресну смерть і воскресіння Нового Адама – Господа Ісуса Христа – світ виповнюється енергією життя. Смерть атакує людську природу і капітулює перед Божеством. Святі Отці описували цю таємничу перемогу, використовуючи образ риби, яка потрапляє на гачок, намагаючись проковтнути приманку. Божество, пише свт. Григорій Ніський, «сховалося під завісою нашого єства, і ворог, наче жадібна риба, разом із приманкою плоті (τῇ δελεᾶτι τῆς σαρκός) проковтнув гачок Божества (τὸ ἄγκιστρον τῆς θεότητος)» (Велике огласительне слово/Oratio catechetica magna, 24).

Нам не відкриті таємниці раю та пекла. Але ми знаємо, що Церква свідчить про ці дві таємничі «локації» передусім як про два стани – стан богоспівкування та богозалишеності. Рай – це стан абсолютної прозорості творіння перед Творцем. Це місце і стан, де Бог в усіх і в усьому. А пекло (шеол) – це парадоксальна відсутність усюдисущого Бога. Це місце і стан, де Бога, нібито, не мусить бути за визначенням.

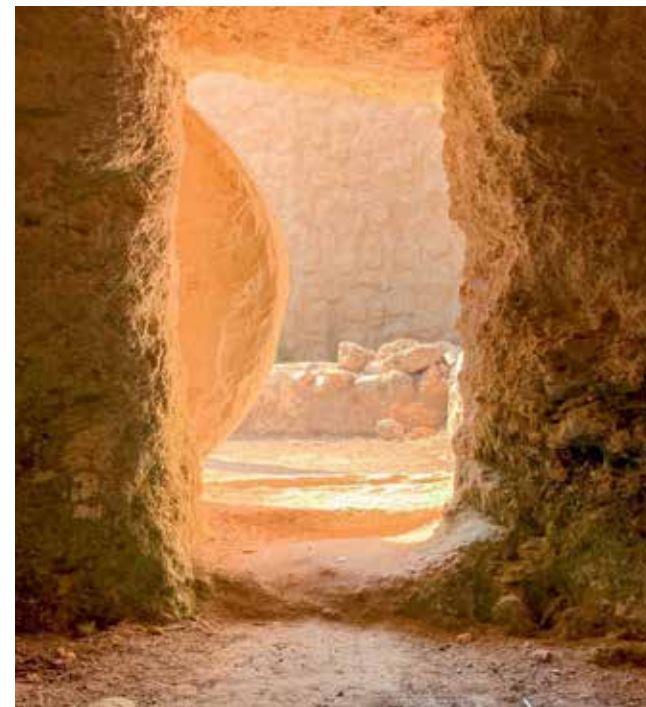
СВІТЛО ІЗ ГРОБУ

Врата шеолу – смерть. Ісус помирає на хресті і входить цими вратами у пекло. А далі пекло ніби змінює свою природу, воно перестає бути «місцем» і станом богозалишеності. «Зійшовши в пекло [Христос] – полонив пекло, засмутив його, коли воно спробувало плоті Його. Це й Ісаєя передбачив, коли взивав: пекло засмутилося, зустрівши Тебе в безодні. Засмутилося, бо знищене; засмутилося, бо зневажене; засмутилося, бо смерть йому заподіяно; засмутилося, бо повалене; засмутилося, бо зв'язане» (свт. Іоан Золотоустий).

Таїна спасіння пов'язана з особистістю Боголюдини, в якій нероздільно і незлитно сполучені дві природи – людська природа Ісуса і божественна природа Бога-Слова. «На початку було Слово, і Слово було в Бога, і Слово було Бог...» – проголошує Церква у пасхальну ніч. Тут розкрита одна з головних таїн Євангелія – особистість Ісуса з Назарету тотожна особистості вічного Божественного Слова (Логосу). Іншими словами, одвічний Логос та Ісус з Назарету – це та ж сама іпостась, та сама особа.

«Смерть на хресті є смертю особи Божественної: зазнана людською природою Христа, смерть свідомо вистраждана Його вічною Іпостассю. І розлучення душі з тілом – основна ознака смерті – також відбувається у Боголюдині. Душа, сходячи до пекла, перебуває «воіпостазованою» у Слові, так само як і Його Тіло, що висить на хресті. <..> Божество [Христа] перебуває одночасно і в тілі, яке спочиває у гробі сном Великої Суботи, й у душі, котра переможно руйнує брами пекельні. Дійсно, чи може смерть зруйнувати цю Особу, яка зазнає її з усім її трагічним розпадом, якщо Особа ця – Особа Божественна? Ось чому в смерті Христа вже є присутнім воскресіння. Гробниця сповнена життям, воно явлене смертю Христа і в самій Його смерті» (В. Лоський).

Так, смерть ще присутня у світі. Так, навіть у ці пасхальні дні війна та смерть збирають щедрі урожаї на українській землі... А втім смерть уже не є фатальною перепоною для нашого спілкування з Богом.

«Ми і тепер помираємо минушою смертю, — каже свт. Іоан Золотоустий, — але не залишаємося у ній, і це не означає вмирати. Сила смерті у тому, що померлий уже не має можливості повернутися до життя... Якщо ж він після смерті оживе, і до того ж кращим життям, то це вже не смерть, але успіння»

«Він став початком із померлих, Первістком із мертвих, щоб бути Самому всім, першим серед усіх» – свідчить текст Літургії за чином свт. Василя Великого. Ми називаємо Христа «Первістком із мертвих», бо Він вперше подолав владу смерті над людством, став першою людиною, яка остаточно і назавжди звільнена від тиранії смерті. До Христа усі люди після смерті були приречені на ілюзорне існування у могилі (=шеолі), де «немає ні праці, ні мислення, ні пізнання, ні мудрості...» (Екл. 9:10).

А відтепер – після Воплочення, хресної смерті та Воскресіння з мертвих Господа Ісуса Христа – смерть знесилена, у неї, за словом, свт. Іоана Золотоустого, вирвали «жало». У шеолі з'явився Бог. Смерть виявилася «вагітною» життям. З гробу людству засяло вічне Животворне Світло. «Христос воскресає не просто як людина, що була мертвою і чудесно повернулася до життя, подібно до Лазаря Чотириденного, а Він воскресає як родоначальник оновленого людства – безсмертного і вічного. Людства, над яким смерть не має влади, людства, яке не зв'язане кайданами пекельними і яке не приречене до вічного страждання в темряві зла» (Блаженніший Митрополит Епіфаній)

МИТРОПОЛИТ ЛЬВІВСЬКИЙ
І СОКАЛЬСЬКИЙ ДИМИТРІЙ (РУДЮК),
голова Інституту церковної історії

На тлі чи не головної події XV ст. – Ферраро-Флорентійського собору, який проголосив церковну унію між Римом і Константинополем, формувалася подальша ситуація на теренах Київської митрополії, яка входила до територій обох держав – Великого князівства Литовського та Польської Корони. Падіння Константинополя 1453 року та розірвання постанов унії мали вплив і на Православну Церкву Руси. Юрисдикційний статус Київської митрополії так, як і раніше, належав Константинопольському патріархові, натомість Московська митрополія, яка виокремилася з Київської, проголосила свою автокефалію і залишилась в певній ізоляції щодо канонічного вселенського православ'я, яке переживало також не кращі часи, опинившись в лещатах ісламу. Відтак влада Польської Корони та Великого князівства Литовського дивилася на ці процеси з боку інтересів іншої конфесії – Католицької Церкви, які не завжди були спрямовані до релігійного миру, або ж починали ставати такими, що порушували спокій, особливо православних громадян цих держав – «людей грецької віри».

МИТРОПОЛИТ КИЇВСЬКИЙ, ГАЛИЦЬКИЙ І ВСІЄЇ РУСИ МИСАІЛ ПСТРУЧ (1476 – 1480)

Після того, як 1473 року відійшов у вічність митрополит Київський Григорій Болгаринівч, польська влада не дозволила обрати нового митрополита. Це сталося з огляду на те, що митрополит визнав зверхність православного Константинопольського Патріарха і всі подальші потуги влади увести Київського Митрополію в орбіту канонічного впливу Римсько-Католицької Церкви залишалися марними. Тому в черговому обрані нового православного Київського митрополита польською владою було відмовлено. Натомість були вжиті значні потуги для переговорів з Римом [14, с. 46-47]. Однак вони виявились безрезультатними і це стало причиною того, що влада таки дозволила скликати у березні 1476 року обласний (помісний) православний собор, який обрав новим Київським митрополитом Смоленського єпископа Мисаїла. Постанови цього елекційного собору затвердив король Казимир IV Ягелончик (1427-1492) і єпископ Смоленський

Уявне зображення митрополита Київського Галицького і всієї Руси Мисаїла Пструча. Портрет пензля А. Орлюнова з приватної колекції митрополита Димитрія (Рудюка)

Мисаїл (Пструч)
митрополит Київський, Галицький і всієї Руси
(1476 – 1480)

Новоградський кафедральний собор свв. мучч. Бориса і Гліба митрополитів Київських XV ст. Художник Едвард Павлович. XIX ст.

Мисаїл Пструч став електот, тобто нареченим митрополитом Київським: «Мисаил, священный епископ смоленский, элект на митрополию Киевского престола и всея Рѣссии» [2, с. 41].

Майбутній митрополит Київський Мисаїл Пструч походив із знаменитого білоруського боярського роду Пструцьких (Друцький-Соколинський-Бабич). Рік народження його невідомий. Був засновником Троїцького монастиря в Черей (Білорусь), ставши архимандритом цієї обителі. У 50-х роках XV ст. Мисаїл був поставлений на єпископа Смоленського [11, с. 667]. У 1456 р. їздив до великого князя московського Василя Васильовича Темного (1415-1462) у справі повернення до Смоленська чудотворної ікони Божої Матері, яку вивезли до Москви у 1404 р. Справа була не буденна, бо столиця на той час т. зв. централізованої держави все «централізовано» звозила до себе, в т. ч. і святині для того, щоб піднести свою духовну величч і зміцнити свій нестійкий авторитет в боротьбі

з Твер'ю. Тому повертати ікони князь не мав наміру, але якимось чином зм'якшив своє серце і повернув чудотворний образ з особливими почеснями, залишивши на Москві список, «и иные многы иконы, опрочъ того, менши тоа, златом же и камениемъ и жемчугом украшены, того же плена... ея же пленом взял Юрга» [9, с. 399].

Перебуваючи на кафедрі Смоленських владик, єпископ Мисаїл Пструч зорієнтував свої духовні погляди на Москву, спочатку не визнаючи влади митрополита Київського Григорія II Болгариновича. Згодом у 1464 р. Мисаїл разом з іншими єпископами визнав владу Київського митрополита [14, с. 47]. Це сталося після того, як Григорій II Болгаринович зрікся постанов Ферраро-Флорентійського собору і визнав юрисдикцію православного Константинопольського Патріарха Діонісія.

Новообраному митрополитові Київському Мисаїлу відразу довелося звертатися листом до папи

Сикста IV. Так наказав король, поставивши умови навернення до унії. Мисаїлове послання було датоване 14 березня 1476 р. і окрім митрополита його підписали киево-печерський архимандрит Іоан, Троїцький Віленський архимандрит Макарій, а також князі Михайло Олелькович, Федір Бельський, Семен (Дмитро) Вяземський, гетьман Великого князівства Литовського Хоткевич, писар Якуб та ін., загалом 13 шляхтичів [14, с. 47].

Автор звернення до Папи був досить освіченою та книжною людиною. Після багаторазових компліментів, які адресувались главі Римської Церкви Сиксту IV, митрополит Мисаїл визнає рішення Ферраро-Флорентійської унії і говорить про загрозу для християн від войовничого ісламу [Кузьмін, с. 401]. Відтак у «Посланні» до Папи є також прохання захистити православних від католиків, які називають їх неправильними християнами, вдруге перехрещуючи та «віддаючи під суд, в'яжуть, мучать, а інших насильно тягнуть з благочестя у благочестя; ...одних – лякають криком і несправедливо скидають і відлучають... інших нерозумний пастир б'є посохом по голові і забиває до смерті, третіх... пхає в спину і виламає ребра». «Послання» також наголошувало на тому, що Русь прийняла християнство від чотирьох східних патріархатів, перейнявши від них науку Божу, обряди і свята. У папи ще просили надіслати двох компетентних осіб – грека і латинянина, які б добре знали закон і сповідували обряди обох церков згідно з Флорентійським собором [6, с. 398].

Згідно листа митрополит Мисаїл був готовий підкорити Православну Церкву Руси папському престолові, однак коло тих, хто підтримував таку ініціативу було досить вузьким, і це насамперед родичі та близьке оточення короля Казимира IV Ягелончика. Із тих заявлених вище підписантів «Послання» дехто взагалі його не бачив, і не читав. Нашадки ж князів Слуцьких-Олельковичів активно стали виступати проти запровадження унії і висунули замість Мисаїла нових кандидатів на митрополита Київського, яких у 1475-1477 рр. затверджували в Константинополі – Спиридона (Саву) і якогось Галактіона [16, с. 241-259; 4, с. 31-49].

Уперше «Послання Мисаїла до Папи Сикста IV» 1476 р. було видане Київським унійним митрополитом Іпатієм Потієм (1599-1613) у 1605 році після десяти років запровадження Берестейської церковної унії.

Він знайшов нібито стародавній рукопис з описом Флорентійського собору та грамотою до Папи Сикста IV у креській церкві, використавши його для пропаганди унії [17, с. 213]. Ідейний натхненник унії з Римом засвідчив «оригінал» у віленській ратуші 15 червня 1605 року й видав книгу польською та церковнослов'янською мовами. Однак у справжності «Послання» відразу засумнівалися полемісти XVII ст. і оголосили його спритною підробкою. Про це зазначали – автор «Перестороги», Мелетій Смотрицький у «Треносі» 1610 року, Мороховський у «Парегорей», Захарій Копистенський у «Палінодії». Зокрема, Мелетій Смотрицький звинуватив унійного митрополита Іпатія Потія у мерзенному святотатстві: «І як тільки, нещасним твоїм язиком Христову владу роздираючи, вбогому й тобі рівному приписувати її не боїшся? Свідченням цього є лист до Папи Римського Сикста IV, начебто від Русі до Флорентійського собору написаний, і твоїми велебними стараннями у містечку Крєві знайдений і з пороку людського забуття відновлений (чим ти сам хвалишся), а 1605 року у Вільні виданий» [12, с. 137].

Далі такої ж думки дотримувався Київський митрополит Євгеній Болховітінов, який свідчив, що Захарія Копистенський в «Палінодії» називав «Послання до Папи Сикста IV» «подложным», а «если оно и было, то может статся, для обоюдного умирения раздоров о присвоении гражданских прав, вольностей и владений, отнимаемых папистами» [1, с. 115].

Уперше про справжність Послання Мисаїла до Папи Сикста IV свідчив М. Коялович у праці «Литовская церковная уния». Пізніші автори дискусії називали це дослідження «ластівкою» з даної проблематики, бо нібито історик поставив під сумнів докази фальсифікації «Послання», заявивши, що в усіх попередніх працях не зовсім переконливо доказується підробка листа, а також в них допускається думка про те, що все-таки православних схилили до унії в другій половині XV – на поч. XVI ст. [8, с. 21].

На захист справжності документа також став проф. КДА І. Малишевський, який стверджував, що дана «епістоля» нібито знайдена неспальшованою і була підтверджена у віленській міській ратуші Іпатієм Потієм для того, щоб православні не сумнівалися у тому, що це оригінал. Відтак

православні полемісти цю грамоту і текст «підняли на сміх» і уніяти змушені були відступити, тобто на деякий час про неї забути. Але коли знайшлися ще додаткові списки цього листа до Папи Сикста IV, а саме в церкві с. Вільбівно поблизу Острога та згодом ще і в архіві Львівського ставропігійного братства, і ще два списки із грецької колегії святого Афанасія в Римі, то вже львівський історик А. Петрушевич не сумнівався у справжності цього Послання 1476 р. [10, с. 586].

Критично до Листа митрополита Мисаїла 1476 р. віднісся історик М. Грушевський, який зауважив на Потієвих правках, які дещо змінили оригінал документа, але в «основі, треба признати, що зміст його лишає багато сумнівів» [3, с. 532]. Історик Церкви митрополит Макарій Булгаков не заперечував, що такий лист було написано, однак це була справа не всієї «Западнорусской Церкви, а только некоторых лиц» [2, с. 49].

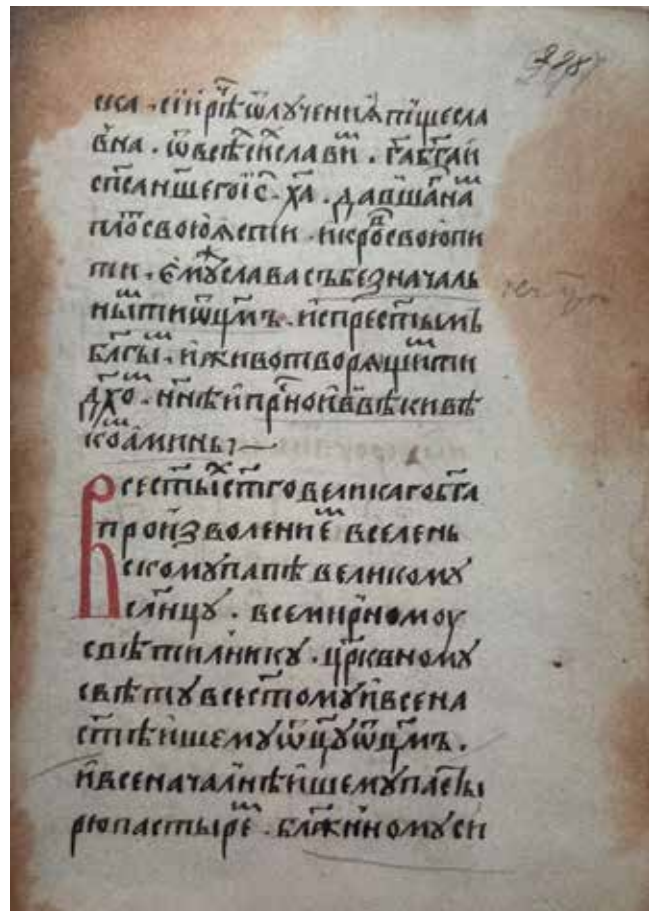
Згодом у І. Малишевського та ін. істориків, які відстоювали справжність «Послання» 1476 р., знову з'явився опонент і цього разу з числа вихованців КДА – студент III-го курсу Микола Калихевич. Рукопис його праці ще донедавна зберігався у фонді 304 дисертацій Київської духовної академії Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. Вперше рукопис було опубліковано в 2020 р. у збірнику статей «Православ'я в Україні» [7, с. 266-319]. Автор твору вважав, що Іпатій Потій фальшував цей лист на «скору руку» і допустив чимало помилок. При укладанні т. зв. «Послання до Папи Сикста IV» «фальсифікатор» користувався більш пізнішою грамотою митрополита Київського Йосифа Болгариновича до Папи Олександра VI від 20 серпня 1500 року. З цього документу Іпатій Потій запозичив думки та навіть цілі фрази, замінивши полонізми слов'янськими словами. Відтак для підпису фальсифікованого «Послання» долучено відразу киево-печерського та віленського архимандритів, які були досить авторитетними та твердо трималися православ'я [7, с. 318].

Здається, що остаточну крапку в сучасній дискусії навіть не спромоглася поставити капітальна праця греко-католицького священика о. Назарія Заторського, який ретельно розглянув методологію, історіографію, первинні джерела та усі наявні

списки «Послання Мисаїла до Папи Сикста IV» [5]. Ця остання ґрунтовна праця з даної теми, яка піднесла дискусію щодо автентичності «Послання» на досить високий рівень, залишається відкритою до полеміки.

Досить важливими були б дані з приводу того, чи прочитав папа Сикст IV дане «Послання» і чи воно дійшло до Ватикану. На це відповідь також є неоднозначною, хоча відомі імена послів, які доправили поважний документ до апостольської столиці – «Солтан і його брат Івашко». Начебто папа на дане «Послання» відповів буллою, але її текст не зберігся. Відтак у Римі звернули увагу на те, що лист був не підписаний усіма єпископами [2, с. 49].

Досить коротку і лаконічну характеристику митрополитові Мисаїлу дав історик Ю. Федорів, який вважав його щирим оборонцем Церкви від поляків, бо за нього дуже пожвавилася латинська

Початок основного тексту Синодального списку «Послання Мисаїла до папи Сикста IV». Середина XVI ст.

пропаганда і зростала ворожість польського кліру до східного християнства. З Патріархом Константинопольським митрополит Мисаїл добрих відносин не мав [15, с. 133].

В останні роки життя митрополит багато хворів, заповівши свій монастир у Черей родичам: княгині Марії – дружині кн. Коноплі-Соколинського-Бабича, а також «зятю нашому пану Богдану Сапезі». Помер митрополит Мисаїл Пструч у Новогрудку наприкінці 1480, або ж на початку 1481 року.

ЛІТЕРАТУРА

- Болховітінов Євгеній, митрополит. Вибрані праці з історії Києва / Євгеній Болховітінов, митрополит / Упор., вст. ст. та додатки Тетяни Ананьєвої. – К.: Либідь, 1995. – 488 с.
- Булгаков Макарій, митрополит. История Русской Церкви / Макарий Булгаков, митрополит. Книга пятая. Период разделения Русской Церкви на две митрополии. История Западнорусской, или Литовской, митрополии (1458-1596). – М.: Издательство Спасо-Преображенского Валаамского монастыря, 1996. – 704 с.
- Грушевський М. Історія України-Руси. – Том V. Суспільно-політичний і церковний устрій і відносини в українсько-руських землях XIV-XVII в. / Михайло Грушевський. – Нью-Йорк: Видавниче товариство "Книгоспілка", 1995. – 688 с.
- Заторський Назар, священник. Висвячення митрополита Спиридона в контексті Послання Мисаїла» 1476 р. / Назар Заторський, священник. – Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zatorskyi_Nazar/Vysviachennia_mytropolyta_Spyrydona_v_konteksti_Poslannia_Mysaila_1476_r.pdf
- Заторський Назар, священник. «Послання Мисаїла до Папи Сикста IV» 1476 року: реконструкція архетипу / Назар Заторський, священник. – Львів, 2019. – 558 с.
- Карташев А. В. История Русской Церкви / Антон Карташев. – Москва: Изд-во Эксмо, 2005. – 912 с.
- Калихевич М. Про грамоту Мисаїла, митрополита Київського, до Папи Сикста IV / Микола Калихевич. [Публік. Д. Гордієнка] // Православ'я в Україні. Збірник статей до 400-річчя з часу відновлення

православної ієрархії Київської Митрополії Єрусалимським Патріархом Феофаном. – К., 2020. – С. 266-319.

- Коялович М. Литовская церковная уния / Михаил Коялович. Т. 1. – Санкт-Петербург, 1859. – 314 с.
- Кузьмин А. В. Мисаил // Православная энциклопедия. Т. 45. Москва: Церковно-научный центр «Православная энциклопедия», 2017. – С. 398-402.
- Мальшевский И. Вопросы местного характера на Третьем археологическом съезде в Киеве. О грамоте митрополита Мисаила к папе Сиксту IV 1476 г. // Киевские епархиальные ведомости. № 18, 1875. – С. 585-592.
- Мицик Ю. А. Мисаїл / Юрій Мицик // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. – К. : Наукова думка, 2009. – Т. 6 : Ла – Мі. – С. 667. – 784 с.
- Смотрицький Мелетій, архієпископ. Тренос, або Плач Єдиної Святої Помісної Апостольської Східної Церкви з поясненням догматів віри, початково з грецької на слов'янську, а тепер зі слов'янської на польську перекладений Теофілом Ортологом, тієї ж Святої Східної Церкви сином у Вільні року Божого 1610 / Мелетій Смотрицький; пер. із старопольської, слов. та передм. Р. Радішевського. – К.: Талком, 2015. – 560 с.
- Соборное послание русского духовенства и мирян у Римскому папе Сиксту IV, писанное из Вильны 14 марта 1476 г. [Вид. А. Петрушевича]. – Львов, 1870.
- Ульяновський В. І. Історія церкви та релігійної думки в Україні / Василь Ульяновський. Навч. Посібник: У 3-х кн. Кн. 1. Середина XV – кінець XVI століття. – К.: Либідь, 1994. – 256 с.
- Федорів Ю. Історія Церкви в Україні / Юрій Федорів. – Торонто, 1990. – 362 с.
- Флоря Б. Н. Попытка осуществления церковной унии в великом княжестве Литовском в последней четверти XV – начале XVI в. / Борис Флоря // Славяне и их соседи. – Москва, 1999. – С. 40-81.
- Чистович И. А. Очерк истории Западно-русской Церкви / Иларион Чистович. – Минск: Белорусский Экзархат Московского Патриархата, 2014. – 912 с.

ВІЗИТ ПРЕДСТОЯТЕЛЯ
ПРАВОСЛАВНОЇ
ЦЕРКВИ УКРАЇНИ ДО
ОЛЕКСАНДРІЙСЬКОГО
ПАТРІАРХАТУ

ПЕРШИЙ ДЕНЬ ВІЗИТУ

з березня 2023 р. розпочався мирний візит Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія до Олександрійського Патріархату. На запрошення Блаженнішого Папи і Патріарха Олександрійського і всієї Африки Феодора II Предстоятель ПЦУ прибув до м. Каїр (Єгипет).

Блаженнішого владику супроводжують Головний секретар Священного Синоду митрополит Вінницький і Барський Симеон, заступник голови Управління зовнішніх церковних зв'язків митрополит Білоцерківський Євстратій, протоіерей Василь Лило та протодіякони Василь Дідора і Андрій Сидор. В аеропорті

Каїра Предстоятеля ПЦУ із делегацією зустріли Посол України в Єгипті пан Микола Нагорний зі співробітниками. Від імені Блаженнішого Патріарха Олександрійського гостей з України зустріли митрополит Гвінейський Георгій, представник Патріархату в Афінах, та митрополит Мемфісу Нікодим, Патріарший вікарій Каїру.

ДРУГИЙ ДЕНЬ ВІЗИТУ

МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ВІДВІДАВ СВЯТИНІ КАІРА

4 березня 2023 року Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній та українська делегація, що його супроводжує, відвідали визначні православні святині столиці Єгипту м. Каїр.

Патріарший вікарій митрополит Мемфісу Нікодим та митрополит Гвінейський Георгій зустріли Блаженнішого владика та гостей з України біля храму святителя Миколая. Цей храм є другою

патріаршою кафедрою та представництвом Олександрійського Патріархату в Каїрі. Після молебню настоятель храму отець Стефан виголосив вітальне слово, в якому засвідчив радість з приводу візиту Предстоятеля автокефальної Православної Церкви України до Єгипту та зокрема до Каїру. Після цього відбулася офіційна церемонія вітання, яке виголосив митрополит Нікодим. Далі гості з України відвідали Національний музей єгипетської цивілізації. Після огляду експозиції

делегатія прибула до монастиря святого Георгія. Настоятель обителі отець Дамаскин виголосив вітальне слово та вручив пам'ятні подарунки. Блаженніший владика Епіфаній та члени делегації оглянули експозицію музею історії монастиря та піднесли молитву біля гробу попереднього Патріарха Петра VII за упокоєння його душі та душ інших спочилих Предстоятелів Олександрійського Патріархату. Після обіду в монастирі Предстоятель ПЦУ та гості поклонилися місцю, де перебувала

у Єгипті Свята Родина і піднесли тут молитву про перемогу і мир для України. Також на місцевому православному кладовищі було звершено молитву за спокій душі похованого тут Андрія Георгійовича Покровського – українського державного і військово діяча першої половини XX століття.

Відтак, завершивши програму перебування у Каїрі, українська делегація відбула до м. Олександрія.

ПОДЯЧНИЙ МОЛЕБЕНЬ В ОЛЕКСАНДРІЇ З НАГОДИ ПРИБУТТЯ ПРЕДСТОЯТЕЛЯ ПЦУ

Вечері 4 березня 2023 р. Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній та делегація, що його супроводжує, прибули до м. Олександрія, де з цієї нагоди за грецькою традицією відбувся подячний молебен (доксологія).

При вході до монастиря святого Сави Предстоятеля ПЦУ зустрів Блаженніший Папа і Патріарх Олександрійський і всієї Африки Феодор II, ієрархи та духовенство. Патріарх тепло привітав Митрополита Епіфанія з прибуттям та запросив звершити молитву.

Після короткого подячного молебня Блаженніший Патріарх Феодор звернувся до Блаженнішого Митрополита Епіфанія та делегації ПЦУ зі словом,

в якому підкреслив радість з нагоди зустрічі та святкової спільної літургії, яка відбудеться у недільний день. «Ми радіємо від усього серця, приймаючи Ваше Блаженство і улюблених братів, які з Вами прибули з України. Нам боляче бачити і знати, як страждає ваш народ від агресії, від війни, і ми просимо Бога і тут, в цьому давньому святому місці, і всюди, щоби швидше на вашу землю повернувся мир» – зазначив Патріарх.

У відповідь Блаженніший Митрополит Епіфаній звернувся до Блаженнішого Папи і Патріарха Феодора зі словом (див. стор. 14), яке виголосив грецькою мовою. Після молебню в патріаршій залі спілкування продовжилося у неформальній обстановці.

СПІЛЬНА ЛІТУРГІЯ ПРЕДСТОЯТЕЛІВ ОЛЕКСАНДРІЙСЬКОГО ПАТРІАРХАТУ ТА ПЦУ

В першу неділю Великого посту, 5 березня 2023 р., коли Церквою звершується свято Торжества Православ'я, встановлене на честь перемоги іконошанування, у патріаршому кафедральному соборі Благовіщення в м. Олександрія (Єгипет) відбулася урочиста Божественна літургія. Її очолили Блаженніший Папа і Патріарх Олександрійський і всієї Африки Феодор II та Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній.

Предстоятелям співслужили ієрархи та духовенство Олександрійського Патріархату і Православної Церкви України, зокрема головний секретар Священного Синоду ПЦУ митрополит Вінницький і Барський Симеон та митрополит Білоцерківський Євстратій. Під час богослужіння у храмі молилися представники української громади в Єгипті, а також дипломати Посольства України на чолі з Послом паном Миколою Нагорним. У молитві брали участь дипломати Греції та Кіпру, представники місцевої

православної громади. Богослужіння звершувалося грецькою, українською та арабською мовами.

Наприкінці літургії Патріарх Феодор звернувся до Митрополита Епіфанія зі словом, в якому зокрема підкреслив важливість єдності Церкви Христової, що має свої основи в єдності віри, Священного Передання і канонічного порядку. Також Патріарх категорично засудив порушення, вчинені Російською Церквою через вторгнення на канонічну територію Олександрійського Патріархату та створення «паралельної церкви». На згадку про візит і співслужіння Патріарх Феодор подарував Предстоятелю Православної Церкви України панагію із зображенням старозавітної Тройці. У відповідь Блаженніший Митрополит Епіфаній виголосив подячне слово (див. стор. 18) та вручив пам'ятні подарунки – дві панагії і хрест, а також вишитий український рушник. Завершилося урочисте богослужіння хресним ходом з іконами та молитвами, встановленими в чині Торжества Православ'я.

МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ВІДЗНАЧЕНИЙ НАЙВИЩОЮ НАГОРОДОЮ ОЛЕКСАНДРІЙСЬКОГО ПАТРІАРХАТУ

Після Божественної літургії, 5 березня 2023 р. яку в патріаршому храмі Благовіщення м. Олександрія спільно очолили Папа і Патріарх Олександрійський і всієї Африки Феодор II та Митрополит Київський і всієї України Епіфаній, у Патріаршій резиденції відбулося офіційне прийняття.

Під час нього Предстоятель Олександрійської Церкви ще раз привітав Блаженнішого владика Епіфанія та делегацію Православної Церкви України з візитом. Відзначаючи особисті заслуги Предстоятеля Православної Церкви України Папа

і Патріарх Феодор вручив йому Великий Хрест Ордена святого апостола і євангелиста Марка – найвищу нагороду Патріархату.

Також нагородами були відзначені ієрархи ПЦУ. Митрополиті Вінницький і Барський Симеон та митрополит Білоцерківський Євстратій були нагороджені Золотим Хрестом давнього патріаршого Ордена преподобного Сави Освяченого. Членам делегації Патріарх вручив пам'ятні подарунки. Від імені Олександрійського Патріархату з нагоди візиту української делегації та свята Торжества Православ'я було дано офіційний обід.

ЗАВЕРШИЛОСЯ ПЕРЕБУВАННЯ ПРЕДСТОЯТЕЛЯ ПЦУ В ОЛЕКСАНДРІЇ

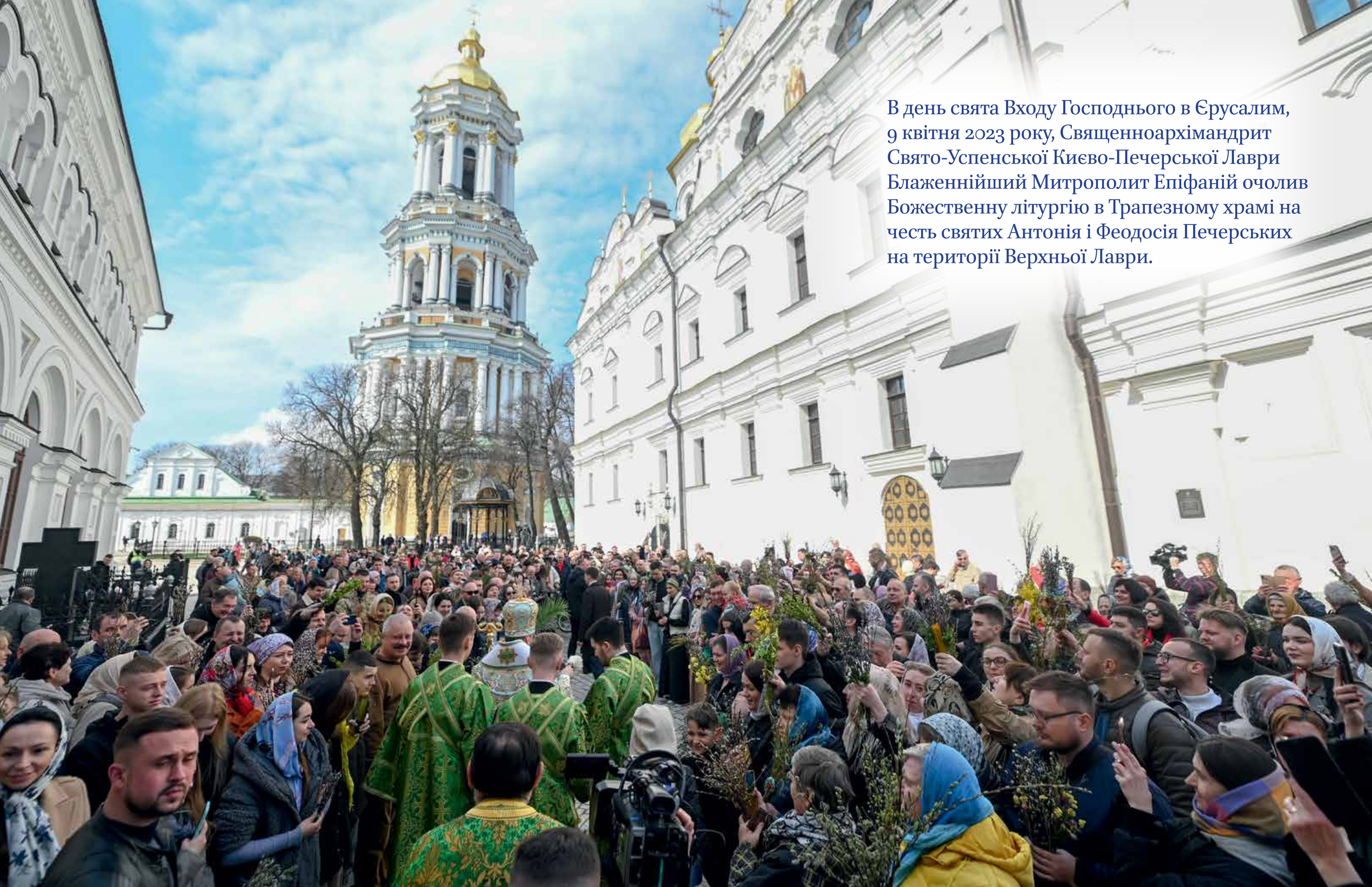
Завершилося перебування Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія та делегації ПЦУ в м. Олександрія 6 березня 2023 р.

Гості з України відвідали Олександрійську Патріархію, де оглянули музей, а після цього мали розмову з Блаженнішим Папою і Патріархом Олександрійським і всієї Африки Феодором II та ієрархами Патріархату. В пам'ять про візит

Митрополит Епіфаній зробив запис у книзі почесних гостей. Проводжаючи Предстоятеля Православної Церкви України Патріарх Феодор ще раз сердечно подякував за візит, співслужіння та братнє спілкування. «Дуже, дуже, дуже дякуємо Вам, Блаженніший, і всім гостям з України. Ви принесли нам велику радість звершеною разом молитвою та нашим спілкуванням. Бажаю доброї дороги та нехай Бог благословить Україну миром!» – зазначив Блаженніший Патріарх.

В день свята Входу Господнього в Єрусалим, 9 квітня 2023 року, Священноархімандрит Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври Блаженніший Митрополит Епіфаній очолив Божественну літургію в Трапезному храмі на честь святих Антонія і Феодосія Печерських на території Верхньої Лаври.

АРХІЄРЕЙСЬКА ХІРОТОНІЯ ЄПИСКОПА ВАСИЛЬКІВСЬКОГО ЄФРЕМА (ХОМ'ЯКА)

У неділю сиропусну, 26 лютого 2023 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній очолив Божественну літургію у Свято-Михайлівському Золотоверхому кафедральному соборі, під час якої архімандрита Єфрема (Хом'яка) було рукоположено у сан єпископа Васильківського. Напередодні, в суботу ввечері, відбулося наречення архімандрита Єфрема (Хом'яка) на єпископа Васильківського.

Його Блаженству співслужили митрополит Вінницький і Барський Симеон, митрополит Переяславський і Вишневський Олександр, митрополит Рівненський і Острозький Іларіон,

митрополит Білоцерківський Євстратій, архієпископ Луганський і Старобільський Лаврентій, архієпископ Вишгородський Агапіт, єпископ Запорізький і Мелітопольський Фотій, єпископ Хмельницький і Кам'янець-Подільський Павло, єпископ Богородчанський Феогност, єпископ Чернігівський і Ніжинський Антоній, всечесна братія монастиря та запрошене духовенство.

Предстоятель автокефальної Української Православної Церкви звернувся до нового співбрата єпископа Єфрема з настановчим словом та вручив йому архієрейський жезл (див. стор. 12).

МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ПЕРЕДАВ БУДИНКИ РОДИНАМ, ЯКІ ВТРАТИЛИ ЖИТЛО ВНАСЛІДОК РОСІЙСЬКОГО НАПАДУ

Митрополичий Фонд Православної Церкви України завершив будівництво тимчасового комфортного житла для 50 українських родин, чий дім був зруйнований окупантами на Київщині (с. Андріївка, с. Озера, с. Мощун, с. Шпитки, с. Петрушки, с. Козаровичі).

Предстоятель Православної Церкви України Блаженніший Митрополит Епіфаній 28 лютого 2023 року завітав в село Козаровичі (Димерська ОТГ Київської області), де освятив новозбудоване житло та передав його в користування сім'ям. Також цього дня з благословення Предстоятеля

у селах Шпитки та Петрушки (Бучанський район Київської області) архієпископ Вишгородський Агапіт освятив та від "Митрополичого Фонду ПЦУ" передав житло місцевим мешканцям.

Нагадаємо, що ця соціальна ініціатива "Митрополичого Фонду ПЦУ" отримала понад 20 мільйонів гривень від голови Меценатської ради Фонду Андрія Мацоли. Тож об'єднавши зусилля, Церква та меценат підтримали українські родини, подарувавши дім, в якому мешкатиме сім'я, а сім'я, за висловами святих отців, є малою Церквою.

В ДРУГУ НЕДІЛЮ ВЕЛИКОГО ПОСТУ ПРЕДСТОЯТЕЛЬ ЗВЕРШИВ БОЖЕСТВЕННУ ЛІТУРГІЮ У КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКІЙ ЛАВРІ

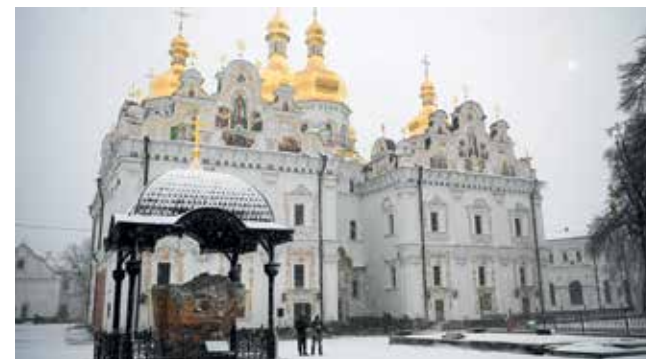

В другу неділю Великого посту та в день пам'яті святителя Григорія Палами і собору усіх преподобних отців Києво-Печерських, 12 березня 2023 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній очолив Божественну літургію в головному храмі Києво-Печерської Лаври – Успенському соборі. Напередодні, в суботу ввечері, у Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі було звершене Всенічне бдіння.

Предстоятелю автокефальної Української Православної Церкви співслужили митрополит Вінницький і Барський Симеон, митрополит Білоцерківський Євстратій, архієпископ

Житомирський і Поліський Володимир, архієпископ Вишгородський Агапіт, єпископ Житомирський і Овруцький Паїсій, єпископ Рівненський і Сарненський Гавриїл та запрошене духовенство.

Після прочитання Євангелія Священноархімандрит Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври виголосив першосвятительське слово проповіді. Також Митрополит Епіфаній звершив священничу хіротонію над дияконом Василем Ромашом. Наприкінці відправи було звершено молебень до преподобних отців Києво-Печерських, після якого Блаженніший владика окропив присутніх освяченою водою.

В ДЕНЬ СВЯТА ВХОДУ ГОСПОДНЬОГО В ЄРУСАЛИМ ПРЕДСТОЯТЕЛЬ ЗВЕРШИВ У ЛАВРІ БОЖЕСТВЕННУ ЛІТУРГІЮ

В день свята Входу Господнього в Єрусалим, 9 квітня 2023 року, Священноархімандрит Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври Блаженніший Митрополит Епіфаній очолив Божественну літургію в Трапезному храмі на честь святих Антонія і Феодосія Печерських на території Верхньої Лаври.

Предстоятелю автокефальної Української Православної Церкви співслужили митрополит Сімферопольський і Кримський Климент, митрополит Білоцерківський Євстратій, архієпископ Дрогобицький

і Самбірський Яків, архієпископ Луганський і Старобільський Лаврентій, архієпископ Володимирський і Нововолинський Матфей, архієпископ Чернівецький і Хотинський Герман, архієпископ Вишгородський Агапіт, архієпископ Харківський і Слобожанський Митрофан, в. о. намісника Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври архімандрит Авраамій та численне запрошене духовенство.

На завершення урочистого богослужіння Блаженніший владика окропив гілля верби та присутніх освяченою водою.

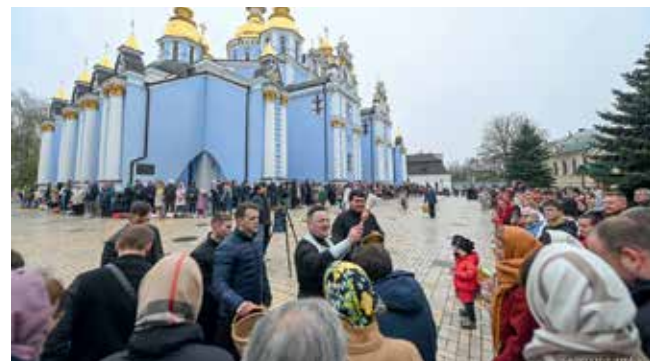

МИТРОПОЛИТ ЕПІФАНІЙ ЗВЕРШИВ ПАСХАЛЬНЕ БОГОСЛУЖІННЯ

Свята Православна Церква 16 квітня 2023 року відзначає найбільше та найвеличніше свято – Світле Христове Воскресіння. В Пасхальну ніч Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній очолив у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі столиці урочисті богослужіння: полуночницю, хресний хід, Великодню ранню та Божественну літургію святителя Іоана Золотоустого. Предстоятелю автокефальної Української Православної Церкви співслужили митрополит Сімферопольський і Кримський Климент, архієпископ Луганський і Старобільський Лаврентій, архієпископ Вишгородський Агапіт, єпископ Васильківський Єфрем,

братія Золотоверхої обителі та запрошене духовенство. На Божественній літургії, після Євангелія, яке цього дня традиційно читалося різними мовами, Митрополит Епіфаній виголосив своє Пасхальне послання (див. стор. 2). На завершення Пасхального богослужіння Блаженніший владика звершив освячення артоса (особливої великої просфори), а також Великодніх пасок і приношень. Також в цей день виконуючий обов'язки намісника Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври архімандрит Авраамій у співслужінні духовенства звершив урочисте пасхальне богослужіння в головному храмі Лаври – Свято-Успенському соборі.

БОЖЕСТВЕННА ЛІТУРГІЯ У СВІТЛИЙ ПОНЕДІЛОК

У Світлий понеділок, 17 квітня 2023 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив Божественну літургію за чином святителя Іоана Золотоустого у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі столиці. Предстоятелю автокефальної Української Православної Церкви

співслужили митрополит Сімферопольський і Кримський Климент, митрополит Білоцерківський Євстратій, архієпископ Луганський і Старобільський Лаврентій, архієпископ Вишгородський Агапіт, єпископ Білогородський Іоан, єпископ Васильківський Єфрем, в. о. намісника Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври архімандрит Авраамій, братія Золотоверхої обителі та запрошене духовенство.

21 лютого 2023 р. Апостольський нунцій в Україні архієпископ Вісвальдас Кульбокас у Митрополичому домі – Резиденції Предстоятеля ПЦУ зустрівся з Блаженнішим Митрополитом Київським і всієї України Епіфанієм.

Предстоятель автокефальної Української Православної Церкви 21 лютого 2023 року провів у Митрополичому домі зустріч з директором Наукового центру превентивної токсикології, харчової та хімічної безпеки імені академіка Л. І. Медведя Міністерства охорони здоров'я України Миколою Проданчуком.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній на подвір'ї Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря передав електрогенератори для потреб парафій Київщини, Херсону, інших регіонів та захисникам України.

Митрополит Епіфаній передав Білоцерківському шпиталю потужний генератор. Звертаючись до присутніх Предстоятель зазначив, що сьогоднішня молитва є і подякою Господу за благодіяння, адже ми змогли впродовж року протистояти повномасштабному російському нападу та зберегли свою єдність і державу.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 22 лютого 2023 року зустрівся у своїй резиденції – Митрополичому домі з делегацією Єпископської конференції Бельгії Римсько-Католицької Церкви. На зустріч до Предстоятеля автокефальної Православної Церкви України, у якій також взяв участь митрополит Переяславський і Вишневський Олександр, завітали єпископ-помічник Брюсселю Жан Кокерольс, єпископ Генту Лоде Вангеке, єпископ Брюгге Лоде Артс, єпископ Антверпена Йоган Боні. Їх супроводжували апостольський адміністратор Паризької єпархії УГКЦ єпископ Гліб Лончина, керівник єпископського бюро пані Сеголен Миколенко і єпископський вікарій УГКЦ у Бельгії протоієрей Іван Данчевський.

Предстоятель автокефальної Української Православної Церкви 23 лютого 2023 року в тисячолітній святині Православної Церкви – Соборі святої Софії Київської звершив панахиду за спокій душі великої княгині київської, дружини святого благовірного князя Ярослава Мудрого – Інгігерди-Ірини й інших спочилих княгинь і князів та правителів Київської держави. З Його Блаженством молилися митрополит Переяславський і Вишневський Олександр та запрошене духовенство. У заході взяли участь Надзвичайний і Повноважний Посол Королівства Швеція в Україні Тобіас Тибберг, Надзвичайний і Повноважний Посол Королівства Норвегія в Україні Ерік Сведаль, а також керівництво і співробітники Національного заповідника «Софія Київська».

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 24 лютого 2023 року зустрівся у своїй резиденції із захисниками України – представниками 7-го окремого батальйону «Арей» Української добровольчої армії.

В річницю повномасштабного російського нападу, 24 лютого 2023 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі звершив молебень за Україну, за наших воїнів та перемогу над агресором.

Митрополит Епіфаній взяв участь у волонтерському заході «Дзвони Перемоги». Під час події відбулася передача військовим капеланам – представникам різних релігійних конфесій, гуманітарної допомоги для їхніх військових частин.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 24 лютого 2023 року зустрівся у своїй резиденції – Митрополичому домі з першим заступником Міністра оборони, Героєм України, генерал-лейтенантом Олександром Павлюком.

Президент України Володимир Зеленський 24 лютого 2023 року в трапезному храмі святих Антонія і Феодосія Печерських Києво-Печерської Лаври

відзначив військових капеланів автокефальної Православної Церкви України державними нагородами. Від очільника держави нагороди отримали наступні священники: Костянтин Холодов, Леонтій Никитенко, Олег Скар, Антон Панасенко, Павло Кузь, Дмитро Тарнавський, Мар'ян Дюс, Віктор Ткач, Мар'ян Сенік, Костянтин Савченко та Григорій Стасюк.

З приводу сороковин з дня смерті колишнього Міністра внутрішніх справ Дениса Монастирського та супроводжуваних його осіб, які загинули в Броварах при виконанні службових обов'язків, Блаженніший Митрополит Епіфаній звершив панахиду у Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі. На відправі були присутні Голова Верховної Ради України Руслан Стефанчук та Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль. Після відправи Його Блаженство поспілкувався у своїй резиденції з Русланом Стефанчуком, Денисом Шмигалем та Вячеславом Штучним.

23 лютого 2023 року у одній з частин Національної Гвардії України було освячено новий храм на честь святого великомученика Юрія Переможця. Чин освячення здійснили архієреї Православної Церкви України: митрополит Вінницький і Барський Симеон, митрополит Черкаський і Чигиринський Іоан (голова Синодального управління військового духовенства) та архієпископ Вінницький і Тульчинський Михайл. Архіпастирям співслужили представники духовенства Вінницько-Барської і Вінницько-Тульчинської єпархій, капелани з Києва та Вінниці.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 28 лютого 2023 року зустрівся у своїй резиденції – Митрополичому домі з представниками парафії на честь преподобного Серафима Саровського м. Кременчук Полтавської області на чолі з архимандритом Феодосієм (Овчаруком) та парафії Введення у храм Пресвятої Богородиці с. Білецьківка Кременчуцького району на чолі з протоієреєм Ігорем Мосієнком.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 9 березня 2023 року зустрівся у своїй резиденції – Митрополичому домі з Надзвичайним і Повноважним Послом Словацької Республіки в Україні Мареком Шафінім та представниками Національної Ради Словацької Республіки: Монікою Козеловою, Анною Мерною, Мартіною Брісудовою та Анною Земановою.

9 березня 2023 року Божого, у четвер другого тижня Великого посту, після Великого повечір'я у Свято-Троїцькій обителі, що у с. Баня-Березів Івано-Франківської області, відбувся постриг в мантію (малу схиму) послушника монастиря. Чин постригу звершив Високопреосвященний митрополит Галицький Андрій, священноархимандрит монастиря.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 13 березня 2023 року зустрівся у своїй резиденції – Митрополичому Домі з єпископом Рівненським і Сарненським Гавриїлом (Кризиною). Предстоятель помісної Української Православної Церкви привітав владика Гавриїла з 50-літнім ювілеєм від Дня народження та нагородив Орденом Архистратига Михаїла I ступеня.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 16 березня 2023 року на подвір'ї Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря передав священникам електрогенератори й інше обладнання для потреб громад та захисників України.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 16 березня 2023 року зустрівся у своїй резиденції – Митрополичому домі з командувачем Об'єднаних Сил ЗСУ генерал-лейтенантом Сергієм Насвим.

Напередодні третьої неділі Великого посту, яка називається Хрестопоклонною, 18 березня 2023 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив Всенічне бдіння в кафедральному храмі Православної Церкви України – Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі. Під час відправи Предстоятель автокефальної Української Православної Церкви звершив винесення Чесного і Животворчого Хреста Господнього на середину храму.

В третю неділю Великого посту, яка називається Хрестопоклонною, 19 березня 2023 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив Божественну літургію у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі столиці.

Родини переселенців з гарячих точок України, які постраждали від повномасштабного російського нападу, вкотре отримали велику допомогу у вигляді продуктових наборів від Вселенського Патріарха Варфоломія, який передав кошти через Предстоятеля Православної Церкви України Блаженнішого Митрополита Епіфанія.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 21 березня 2023 року зустрівся у своїй резиденції – Митрополичому домі з українським політиком, громадським діячем та головою наглядової ради Національного університету біоресурсів і природокористування України Миколою Томенком.

Предстоятель автокефальної Української Православної Церкви 21 березня 2023 року прийняв у своїй резиденції представників Добровольчого формування №42 територіальної громади міста Києва «Легион Оболонь» на чолі з командиром – Ярославом Дербуним. У зустрічі також взяв участь капелан цього формування священник Сергій Бережної.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 21 березня 2023 року зустрівся у Митрополичому домі з настоятелем Свято-Михайлівської парафії села Ольшаниця протоієреєм Віталієм Цитриним, який підтримує рішення своєї громади послідувати Томосу та приєднатися до автокефальної Православної Церкви України. У зустрічі також взяли участь митрополит Білоцерківський Євстратій, секретар Київської єпархії протоієрей Михаїл Лесюк та благочинний Рокитнянського благочиння священник Олексій Мельніченко.

До резиденції Предстоятеля автокефальної Української Православної Церкви 22 березня 2023 року завітали виконавчий директор міжнародної благодійної організації «The Outreach Foundation» д-р Марк Міллер (Пресвітеріанська Церква США), представник фундації д-р Томас Бун (Пресвітеріанська Церква США), генерал збройних сил США у відставці Віктор Петренко, президент «College of Theology and Social Sciences» д-р Пітер Новак (Варшава, Польща), голова Українського Біблійного товариства Григорій Комендант, його заступник Анатолій Райчинець та ректор Української євангельської богословської семінарії Іван Русин.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній на подвір'ї Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря передав керівнику Відділу соціального служіння Київської Митрополії «Параволан» Роману Холодову два спеціалізованих автомобілі швидкої допомоги з вантажем необхідних засобів. Ці спеціалізовані транспортні засоби, придбані в рамках співпраці Православної Церкви України та Української Православної Церкви США.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 24 березня 2023 року відвідав м. Бровари, де зустрівся з головами громад Броварського району та керівництвом Броварської районної військової адміністрації. У заході також взяли участь благочинний Броварського району, секретар Київської єпархії протоієрей Михаїл Лесюк та священник Олександр Лиман.

Предстоятель автокефальної Православної Церкви України 24 березня 2023 року відвідав громаду с. Лук'янівка, що в Баришівському районі на Київщині. Рівно рік тому українські воїни звільнили це село, однак внаслідок дій російських окупантів місцевий Вознесенський храм був щент зруйнований. Тож Блаженніший владика передав настоятелю і громаді будівельні матеріали для його відновлення. Окрім того, перед зруйнованим храмом було звершено відправу за спокій душ захисників Батьківщини, які полягли при звільненні села, та загиблих мирних мешканців.

У четверту неділю Великого посту, 26 березня 2023 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній очолив Божественну літургію у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі столиці. Митрополит Епіфаній звершив дияконську хіротонію над випускником Київської православної богословської академії іподияконом Олегом Федьком.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 27 березня 2023 року зустрівся з представниками Національної гвардії України та капеланами, які опікуються військовослужбовцями НГУ. У зустрічі також взяв участь голова Синодального управління військового духовенства митрополит Черкаський і Чигиринський Іоан.

Керуючий Дніпропетровською єпархією Високопреосвященніший архієпископ Симеон (Зінкевич) 24 березня 2023 року відвідав Свято-Покровський чоловічий монастир с. Рубанівське, де звершив два чернечі постриги над послушниками обителі: Сергієм Логановим та Сергієм Белецьким.

В середу ввечері п'ятого тижня Великого посту, 29 березня 2023 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив Ранню з читанням Великого покаянного канону преподобного Андрія Критського у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 30 березня 2023 року зустрівся у своїй резиденції – Митрополичому домі з українськими військовими та лікарями. Предстоятель автокефальної Української Православної Церкви відзначив гостей церковними нагородами та обговорив з ними триваючу боротьбу проти російських загарбників.

Блаженніший Митрополит Епіфаній 30 березня 2023 року зустрівся в Митрополичому домі з головою

Солом'янської районної в місті Києві державної адміністрації Іриною Чечоткою. У зустрічі також взяли участь заступник голови Солом'янської РДА Олена Горпинченко, командир 130-го батальйону територіальної оборони (241-ша окрема бригада ЗСУ) полковник Олександр Волошин та настоятель парафії на честь ікони Божої Матері «Знамення» протоіерей Григорій Фоя.

Предстоятель автокефальної Української Православної Церкви 31 березня 2023 року зустрівся в Митрополичому домі з військовим хірургом, генерал-майором медичної служби Андрієм Вербою. У зустрічі також взяли участь керівнику Відділу соціального служіння Київської Митрополії «Параволан» Роману Холодову та член команди «Параволан» Дмитро Яницький.

Рання з читанням акафіста Пресвятій Богородиці.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 1 квітня 2023 року в соборі Святої Софії в Києві взяв участь у заходах з нагоди першого випуску професійних військових капеланів, які завершили курси підвищення кваліфікації з питань військового капеланства Збройних сил України. Його Блаженство супроводжували голова Синодального управління військового духовенства митрополит Черкаський і Чигиринський Іоан та ректор Київської православної богословської академії протоієрей Олександр Трофимлюк.

На події також були присутні представники інших конфесій, міністр Кабінету Міністрів Олег Немчінов, заступниця міністра оборони Ганна Маляр, начальник Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка бригадний генерал Анатолій Шевченко, начальник Служби військового капеланства ЗСУ полковник Олексій Терещук, представники Державної служби України з етнополітики та свободи совісті, Національного заповідника «Софія Київська», а також українські воїни, капелани й гості.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній та Майкл Р. Помпео, колишній Державний секретар США, 3 квітня 2023 року в одному із лікувальних медичних закладів Києва відвідали захисників України, які отримали поранення на полі бою, захищаючи Батьківщину від російського агресора, й зараз проходять реабілітацію. Поранені військовослужбовці радо зустріли Предстоятеля Православної Церкви України та високоповажного гостя зі Сполучених Штатів Америки, який прибув із делегацією до Києва. Предстоятель Помісної Церкви насамперед подякував новітнім героям за захист Батьківщини, духовно підтримав їх, та висловив тверду віру в перемогу України. Після спілкування із захисниками України Блаженніший Митрополит Епіфаній провів сердечну зустріч з Майклом Помпео (Державний секретар США 2018-2021 рр.) та делегацією, яка завітала у Київ. У зустрічі також взяв участь офіцер Служби військового капеланства КМС ЗСУ протоієрей Олег Скар. Блаженніший Митрополит Епіфаній висловив

вдячність пану Помпео, з яким знайомий особисто, та в його особі американському народу, який допомагає українцям в цей непростий час. За працю на благо України та захист релігійної свободи Предстоятель нагородив Майкла Помпео найвищою відзнакою – Хрестом Православної Церкви України, а учасників американської делегації – медалями «Хрест свободи».

У п'яту неділю Великого посту, 2 квітня 2023 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній очолив Божественну літургію у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі столиці.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 6 квітня 2023 року провів збори благочинних Київської єпархії.

В день відзначення дванадцятого свята Благовіщення Пресвятої Богородиці, 7 квітня 2023 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив Божественну літургію у Благовіщенському храмі Києво-Видубицького

Михайлівського монастиря. Окрім того, Митрополит Епіфаній відзначив духовенство черговими священничими нагородами та звершив дияконську хіротонію над випусником Київської православної богословської академії іподияконом Богданом Глущиком.

З нагоди великого світлого свята Благовіщення Пресвятої Богородиці, 7 квітня 2023 року, виконуючий обов'язки намісника Лаври архімандрит Авраамій очолив Божественну літургію в Свято-Успенському Соборі Києво-Печерської Лаври.

З нагоди цього свята, 7 квітня 2023 року, намісник Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря архієпископ Вишгородський Агапіт звершив Божественну літургію святителя Іоана Золотоустого у Михайлівському соборі монастиря.

Блаженніший Митрополит Епіфаній 7 квітня 2023 року на подвір'ї Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря зустрівся з представниками компанії «Венкон», які передали волонтерському центру Київської Митрополії спеціальне обладнання для потреб українських воїнів та капеланів. Зокрема, було передано зарядні станції, газові балони, портативні сонячні панелі й інше устаткування, яке може використовуватися в польових умовах.

Напередодні свята Входу Господнього в Єрусалим, 8 квітня 2023 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив Всенічне бдіння в кафедральному храмі Православної Церкви України – Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі.

У Великий понеділок, 10 квітня 2023 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив Літургію Ранішеосвячених Дарів у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі столиці.

У Великий вівторок, 11 квітня 2023 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив Літургію Ранішеосвячених Дарів у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 11 квітня 2023 року у Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі звершив освячення з тисяч пасок, які з нагоди світлого Христового Воскресіння буде доправлено до воїнів – захисників України. Разом з Предстоятелем автокефальної Української Православної Церкви молилися архієпископ Вишгородський Агапіт, військовослужбовці Національної гвардії України, капелани ПЦУ та представники благодійного фонду «Мир майбутньому», які посприяли задля здійснення цього заходу.

Предстоятель Православної Церкви України 12 квітня 2023 року освятив у Свято-Михайлівському Золотоверхому кафедральному соборі великодні паски, які відправляться до українських захисників. Разом з Блаженнішим Митрополитом Епіфанієм молилися архієпископ Вишгородський Агапіт, командувач Об'єднаних сил Збройних сил України генерал-лейтенант Сергій Наєв, військовослужбовці, меценати благодійного фонду Владислави Молчанової та представники ПАТ «Київхліб», які посприяли реалізації цієї ініціативи.

У четвер Страсного тижня Великого посту, 13 квітня 2023 року, Предстоятель автокефальної Української Православної Церкви звершив Божественну літургію святителя Василя Великого у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі столиці.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 13 квітня 2023 року на подвір'ї Свято-Михайлівського Золотоверхого собору освятив великодні паски, які відправляться на передову, до українських військовослужбовців.

13 квітня 2023 року з благословення Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія виконуючий обов'язки намісника Лаври архімандрит Авраамій освятив паски для захисників України. Паски будуть доставлені волонтерами для новітніх героїв, які ціною власного життя захищають нашу територіальну цілісність.

Напередодні Великої п'ятниці, 13 квітня 2023 року ввечері, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив Ранню із читанням дванадцяти Страсних Євангелій у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі.

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 14 квітня 2023 року звершив у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі столиці Велику вечірню з чином винесення Плащаниці.

Ввечері 14 квітня 2023 року, напередодні Великої суботи, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив Ранню з чином поховання Плащаниці у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі.

У Велику суботу, 15 квітня 2023 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив вечірню з читанням 15 паремій (фрагментів із книг Старого Завіту) і Божественну літургію святителя Василя Великого у кафедральному храмі автокефальної Української Православної Церкви – Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі.

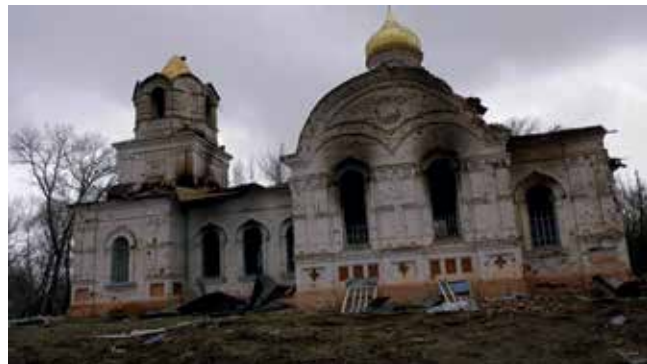
У Велику суботу, 15 квітня 2023 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив вечірню з читанням 15 паремій (фрагментів із книг Старого Завіту) і Божественну літургію святителя Василя Великого у кафедральному храмі автокефальної Української Православної Церкви – Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі.

Митрополит Переяславський і Вишневський Олександр привітав керівництво та військовослужбовців Державної спеціальної служби транспорту з Великоднем.

Православні віряни у селі Лукашівка Чернігівської області прийшли освячувати паски на свято Христового Воскресіння до Вознесенської церкви, яка пережила Другу світову, але не пережила повномасштабне вторгнення Росії до України. Під час окупації населеного пункту російські військові використовували будівлю як штаб і склад зброї та пального. Крім того, в храмі загарбники катували людей. Цей храм, який є пам'яткою архітектури, було знищено наприкінці березня 2022 року.

Виставку врятованої частини унікальних писанок «Писанки. Відродження», яку презентували у Верховній Раді України, продовжено на території Свято-Михайлівського Золотоверхого кафедрального собору.

Ввечері, у день свята світлого Христового Воскресіння, 16 квітня 2023 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній очолив Велику Пасхальну вечірню у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі столиці.

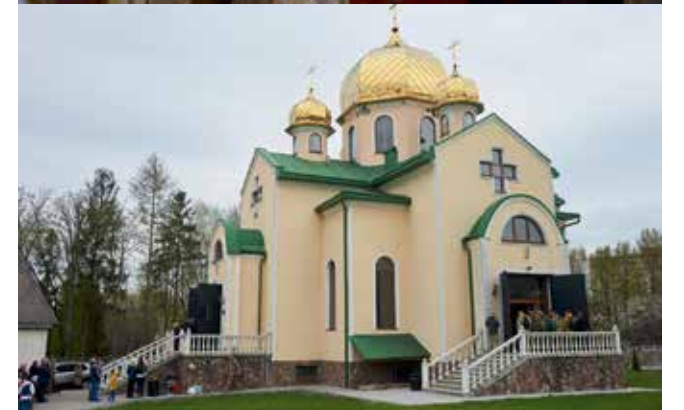
17 квітня, у Світлий понеділок Митрополит Львівський ПЦУ Макарій здійснив архиєрейську візитацію парафії Покрови Пресвятої Богородиці м. Львів (вул. Щирецька, 36). За Божественною Літургією Митрополит Макарій підніс молитви за наше військо, за перемогу над ворогом, священослужителів, парафіян та жертводавців храму. Владика здійснив єрейську хіротонію над Олександром Левчуком.

18 квітня 2023 року до Міжнародного дня пам'яток і визначних місць та українського Дня пам'яток історії та культури Національний заповідник «Києво-Печерська Лавра» провів урочисте відкриття для відвідування унікальної пам'ятки давньої київської архітектури – церкви Спаса на Берестові. Захід відбувся за сприяння та участі в. о. генерального директора Національного заповідника "Києво-Печерська лавра" Максима Остапенка.

18 квітня, у Світлий вівторок, у Свято-Воскресенському Гурбинському монастирі, що на Повстанських Могилах (с. Мости, Здолбунівського району, Рівненської обл.), була звершена Божественна літургія, яку очолив митрополит Львівський і Сокальський Димитрій. Йому співслужили: митрополити Переяславський і Вишневський Олександр, Рівненський і Острозький Ларіон, архієпископ Тернопільський і Буцацький Тихон, єпископи Житомирський і Овруцький Паїсій, Володимир-Волинський і Турійський Матфей, намісник монастиря архимандрит Онуфрій Ляда, братія обителі та духовенство з різних регіонів України.

В Івано-Франківську, у гарнізонному храмі Різдва Христового, який перейшов від УПЦ Московського патріархату до ПЦУ, 18 квітня вперше відбулась Архиєрейська літургія за участі єпископів ПЦУ.

На Хмельниччині від початку повномасштабної війни з Української православної Церкви (в єдності з Московським патріархатом) вийшли 178 релігійних громад, з яких 148 виявили бажання об'єднатися з Православною Церквою України.

▲ У п'ятницю Світлого тижня, 21 квітня 2023 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній з нагоди престольного свята звершив Божественну літургію в храмі на честь ікони Божої Матері «Живоносне Джерело», що у столичному житловому масиві Південна Борщагівка. Предстоятелю помісної Української Православної Церкви співслужили митрополит Білоцерківський Євстратій, архієпископ Вишгородський Агапіт, настоятель храму протоієрей Роман Музика, намісник Свято-Феодосіївського монастиря архімандрит Макарій, виконуючий обов'язки намісника монастиря Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври архімандрит Авраамій та запрошене духовенство.

28 квітня 2023 р. з благословення Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія, архієпископ Агапіт та єпископ Єфрем звершили подячний молебень з нагоди професійного свята - дня працівників Казначейства України, яке щороку відзначається 27 квітня. На молебні були присутні голова Державної казначейської служби України Тетяна Слюз, представники служби з різних регіонів України. ▼

У другу неділю після Пасхи та день пам'яті святого апостола Фоми, 23 квітня 2023 року, Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній звершив Божественну літургію святителя Іоана Золотоустого у кафедральному Свято-Михайлівському Золотоверхому соборі столиці. Напередодні було звершене Всенічне бдіння.

У другу неділю після Пасхи, 23 квітня 2023 року, коли Церква вшановує пам'ять святого апостола Фоми, виконуючий обов'язки намісника Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври архімандрит Авраамій очолив Божественну літургію в головному храмі Лаври – Успенському соборі.

У вівторок другого тижня після Пасхи, 25 квітня 2023 року, через день після Фоминої неділі (Антипасхи), Православна Церква встановила поминання спочилих (Радониця). В цей день у Михайлівському соборі Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря було звершено заупокійне богослужіння, яке очолив його намісник архієпископ Вишгородський Агапіт. Його Високопреосвященству співслужили вікарій Київської єпархії єпископ Васильківський Єфрем братія монастиря у священному сані.

Митрополит Епіфаній 27 квітня 2023 року зустрівся з начальником Управління вибухотехнічної служби Національної поліції України полковником поліції Володимиром Хоменком та заступником начальника відділу організації спеціальної підготовки та кінологічної діяльності Управління вибухотехнічної служби НПУ полковником поліції Олегом Живчиком. Митрополит Епіфаній подякував гостям за їхню важливу й жертвову працю та передав 17 церковних нагород для вибухотехніків, які зазнали поранень під час виконання службових завдань і наразі проходять лікування й реабілітацію. У зустрічі також взяв участь насельник Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря архімандрит Лаврентій.

Предстоятель автокефальної Української Православної Церкви 27 квітня 2023 року відвідав Дипломатичну академію України імені Геннадія Удовенка при МЗС, де взяв участь у відкритті виставки картин українських художників на рештках російських ракет, снарядів та бомб. У заході також взяли участь представники влади, українські та іноземні дипломати, українські воїни, волонтери, громадські діячі та гості.

АРХІМАНДРИТ ЛАВРЕНТІЙ (ЖИВЧИК),
насельник Свято-Михайлівського
Золотоверхого монастиря

ЦВІТ ЖІНОЦТВА

її терпіння і довіру. Тому й зараз, приймаючи таїнство шлюбу, чуємо в молитві її ім'я із благословенним побажанням наречених, уподібнитися старозавітній праведниці. У часі Великого посту Церква вшановує пам'ять преподобної Марії Єгипетської. Початок свого життя Марія провела у розпусті, нестриманості, можна сказати наскільки прекрасною була її зовнішність, настільки ж потворною була душа. І ось цієї загубленої в гріхах душі торкнулася

У повсякденних розмовах, так уже склалося, часто говорять: «прекрасна половина людства», маючи на увазі жінок. І така метафора, це поетичне порівняння, як видно, стосується в першу чергу краси тілесної, зовнішньої, а тому й минущої, тимчасової. Справді, жіноча краса протягом століть надихає великих скульпторів, художників, митців на творчість, та й кожного пересічного чоловіка красива жінка часто примушує бодай провести її очима.

Але хіба лише пристрасть здатна викликати жіноча краса? В описах житій святих знайдеться немало прикладів того, як саме жінці Господь доручає силу, мудрість і мужність, котрі зробили б честь будь-якому лицареві. Ось перед нами постає образ праведної Сари, дружини патріарха Авраама. Зостарівшись, праведниця не покинула надіятися на Бога, хоча сумніви були властиві і їй, як кожній людині. Яку мужність потрібно було мати цій старій матері, щоб пережити звістку про те, що такий довгожданий її син буде принесений в жертву? І бачимо, Бог винагороджує Сару за

Божественна благодать, і Марія вже не могла залишатися надалі в полоні страстей, а решту свого життя присвятила стягнанню чистої непорочної одежі, щоб увійти на святковий бенкет Небесного Жениха-Христа. Втративши зовнішню видиму красу, свята угодниця Божа здобула красу душі, яку не бачить плотське око, але духовний зір помічає відразу. Саме через те й праведний старець Зосима, що зустрів Марію на місці її подвигу, просив благословення у неї, не зважаючи на те, що сам був священнослужителем.

І ще один приклад красуні, яка з Божою поміччю отримала мудрість бачити, що тілесна врода і земна слава проходить, в'яне, а тільки духовний скарб є тим істинним багатством, котре потрібне людині. Свята великомучениця Катерина зневажила своє становище в суспільстві, знехтувала людською славою, не пошкодувала ні краси, ні молодості своєї, лише б не зрадити, не відступити від Христа...

Безліч можна навести подібних прикладів. Взагалі, кожна угодниця Божа, яку вшановує Церква і до котрої вірні звертаються за молитовною допомогою – прекрасна, та не потрібно цю красу бачити лише в гарних зображеннях на іконах. Краса і цвіт християнського жіноцтва – у вірності Христу. Феміністичний рух у своєму примарному бажанні відстояти права жінки позбавляє її божественного призначення. Коли Діві Марії явився архангел Гавриїл, то на звістку про своє обрання бути матір'ю втіленого Спасителя Пречиста відповідає: «Я – раба Господня». Ця відповідь Непорочної Отроковиці і є звершенням і саявом жіночої краси. Те, що безбожний світ називає принизливим становищем і пригніченням, Церква істинно величає смиренням – справжньою окрасою, що заслуговує на похвалу. Земна проповідь Господа нашого Ісуса Христа немислима в нашій уяві без жінок, які щиро прийнявши слова втіленого Бога, служили Йому

Мозаїка Благовіщення, монастир Дафні, Чайдарі, бл. 1050–1150

Люба Яцків "Мироносиці"

до смерті на хресті, та й далі не відступили від справи благовістя. У третю неділю після Великодня весь православний люд вшановує жон-мироносиць. Справді день торжества жіночності – день жінки, слава якої – Христос, краса якої – смирення, дорогоцінні шати якої – вірність, а нетлінне багатство – щира й непорочна любов. Поряд із уже традиційним світським жіночим святом 8 березня, неділя жінок-мироносиць в нашій Церкві цілком справедливо стала церковним днем жінки.

Серед мироносиць, яких ми згадуємо в цей день є угодниці Божі, котрі відомі із церковного передання, є написані їх житія, але є й такі, про яких відомо дуже мало, а то й взагалі тільки саме ім'я та згадка в Євангелії свідчать, що такі святі були. Але хіба це так уже й важливо? Невже хтось думає, що не було й немає зараз святих, про яких ніхто, крім Самого Бога, не знає? Але від невідомості не страждає їх святість.

Відома в церковній історії свята Марія Магдалина, котра за свої благовісницькі труди іменується рівноапостольною. Марія народилася в Галилеї, в містечку з назвою Магдала, як

свідчить саме ім'я святої. З юності майбутня свята страждала тяжкою недугою – біснуванням. В час пришествя в тілі Господа біснுவатих було особливо багато, про що свідчить і та велика кількість чудес, звершених Господом, коли Він звільняв від демонів людей, що страждали від їх присутності. Ворог роду людського повставав на людину із лютою силою, передчуваючи своє посоромлення через пришествя у світ Сина Божого. Ось і недуга Марії Магдалини послужила прославленню сили Божої, бо сказано в Євангелії, що з неї Христос вигнав сім бісів. Зцілившись, Марія отримала не лише тілесне здоров'я та душевний мир, але й стяжала високу чесноту цілковитого уповання на Бога та незламну вірність і відданість Христу Спасителю. Раз приєднавшись до сонму учеників Христових, рівноапостольна Марія Магдалина, знехтувавши усім, зробилася виконавицею волі Божої і до розп'яття невідступно йшла за Господом. Вона залишалася при хресті Господньому навіть тоді, коли Його покинули найближчі учні. Страх, що привів апостола Петра до зречення, в душі рівноапостольної Марії Магдалини був переможений її щирою любов'ю до Господа. Вона стояла під хрестом разом із Пречистою Богородицею та апостолом

Іоаном Богословом, переживаючи страждання Божественного Учителя, ділячи горе Богоматері. Свята Марія супроводжувала Пречисте Тіло Христа до покладення у гріб в саду праведного Йосифа Аримафейського. За юдейським звичаєм вона, разом з іншими жінками прийшла до гробу іншого дня, щоб пахощами намастити Тіло Спасителя і удостоїлася бути першою благовісницею воскресіння Христового. Передання свідчить, що Марія Магдалина проповідувала в кількох місцях тодішньої імперії: спочатку в Єрусалимі, далі в Римі, потім в Ефесі, де й закінчився біг її земного життя. Відомо, що жорстокий та немилосердний імператор-гонитель Тиверій прийняв її в своєму палаці і свята жінка розповіла йому про Христа, про чудеса Господа, про смерть і про світле воскресіння, піднісши імператору, як дар, зафарбоване червоним яйце – символ утаємниченого життя і віри в майбутнє загальне воскресіння.

Тіло святої Марії Магдалини було поховане в Ефесі, та в IX столітті перенесене в Константинополь у храм праведного Лазаря. Очевидно, в епоху хрестових походів нетлінні моці святої перенесли в Рим, де вони зберігалися, як свідчать літописи у храмі святого Іоана Латеранського, котрого папа римський Гонорій III освятив у XIII столітті на честь Марії Магдалини. Зараз частки нетлінних останків святої шанобливо зберігаються в храмі на її честь у французькому містечку Проваже поблизу Марселя та в кількох афонських монастирях і в Єрусалимі.

Інша Марія із мироносиць – Марія Клеопова, що була дочкою праведного Йосифа обручника від першого шлюбу, стала дружиною молодшого брата Йосифа – Клеопи. Крім свого ревного служіння Христу під час земної проповіді, Марія Клеопова пов'язана із проповіддю Євангелія через свого сина Симеона, котрий став другим єпископом Єрусалима, був у числі 70-ти апостолів.

Праведна Саломія, дружина Заведея, мати апостолів Якова та Іоана Заведеевих, як і інші жінки, що ходили за Христом в числі Його учеників, була вірною Ісусові аж до Його розп'яття і теж поспішила виконати звичай юдейського народу, намастивши тіло покійного пахощами,

натомість сама сподобилася прийняти пахощі благої вістки про те, що Христос воскрес із мертвих.

Свята праведна Іоанна, дружина Хузи, домоправителя Іродового також була в числі жінок-мироносиць. Здавалося б дивно, що дружина чоловіка, який був близьким до прокуратора Юдеї, могла знехтувати своїм становищем заради чогось іншого. Та хіба лише соціальним станом нехтували святі, коли ставилося питання: бути з Христом чи відректись

Його? Вірність праведної Іоанни – чеснота, якою прикрасили себе всі мироносиці, і, безперечно, приклад для наслідування. Сестри Марфа і Марія, про яких розповідає Євангеліє, разом з іншими своїми подругами-мироносицями прийшли на світанку до гробу Господнього. Часто святих сестер вважають зразками протилежних якостей: Марфа – приклад тяжіння до життєвих турбот і клопотів, а Марія – приклад духовного устремління до Бога. Та слово Господнє не надає перевагу одній перед іншою, бо Христос, коли Він перебував в домі праведного Лазаря, брата Марфи і Марії, не відкинув клопотів Марфи, яка хотіла достойно прийняти Спасителя в своєму домі, а лише вказав, що проповідь благовістя важливіша за тілесну увагу. Тобто не засудив Марфу і не зневажив її трудів. Праця обох сестер на ниві проповіді воскресіння Господнього стала в пригоді їх братові Лазарю, якому вони допомагали під час звершення ним архіпастирського служіння на острові Кіпр.

В числі жінок, що супроводжували Христа і служили Йому від маетків своїх згадує Священне Писання ім'я праведної Сусанни, про яку не збереглося певних згадок в історії.

Цікаво, що сама назва «мироносиці» в українській мові співзвучна словам, що мають корінь «мир». Можливо просто збіг, а, може, ця подібність спонукає нас до міркування про призначення жінки, її високе покликання. На прикладі жон-мироносиць та апостолів Христових преподобний Феофан Затворник говорить про єдність в нашому житті почуттів та розважливого розуму: «Невтомні жінки! Сну не давали очам своїм і повікам дрімання, поки не зустріли Возлюбленого! А чоловіки, ніби упираються ногами: йдуть до гробу і бачать його порожнім... Але чи означає це, що у них було менше любові, ніж у жінок? Ні, тут була любов розсудлива, котра боїться помилки через велику ціну любові і предмету її. Мироносиці й апостоли – образ двох сторін нашого життя: почуттів і розсудливості... Потрібно поєднувати те й інше».

ДЕНЬ СВЯТИХ
ЖІНОК-МИРОНОСИЦЬ

